

ישיבת ועדת הכספים של הכנסת (ת.א.ס.)
(כלשכת ראש הממשלה - 4.10.49)

היו"ר: מר ד.צ. פנקס

שר האוצר א. ספלון: רצינו להעמיד על סה"י ארבע שאלות. שאלה אחת:

ים המלח. אנחנו מחלקים לכם את הסיכום של

דפורט הועדה שנקבעה, והצעות הממשלה.

הדבר השני - והוא דורש החלטה בסעיף אחד,

ומשום כך הרשיתי לעצמי לקחא/ את ועדת הכספים בימי הפגרא - וזה דבר שלחץ מאד, זהו בירור הענינים עם הנהלת הסוכנות היהודית. אמרתי ליו"ר הנה"ס - מכיון שנרצה אולי לשמוע ביאורים - שנודיע להם אם אנחנו נזמין אותם, ולמתי, ויבוא מהנהלה חבר אחד או שניים.

השאלה השלישית, והוא קצת קשורה עם השאלה

השנייה, זה ענין הג'וינט. מר שורץ נמצא בארץ והוא עוזב ביום חמישי.

השאלה הרביעית - תקציב הפיתוח. הממשלה טרם

סיכמה בעצם את השאלה, ואינני מוכן להביא את הדבר היום להחלטה. אם יהיה לנו זמן, אבקש בסעיף הרביעי בשני דברים יפוי כוח, בכדי לא לעכב דברים. אבל בעצם תכנית החלוקה מוכנה, יש רק בירור עוד בסעיף אחד, ומפני זה אינני יכול להביא את זה.

הייתי מבקש א) שנקבע את סדר ישיבותינו;

ב) אם להזמין את ב"כ הנהלת הסוכנות, ועלינו להחליט היום בענין הג'וינט.

היו"ר מר ד.צ. פנקס: ברצוני להגיד תודה לחברים על כך שבאו

לישיבה בתקופת הפגרא. הממשלה מצאה לנכון

לדרוש זאת מאתנו, ויפה שהחברים נענו. כבר שמעתם מדברי שר האוצר שלא נוכל להסתפק בישיבה אחת, ויתכן שיהיה צורך בהמשך או אפילו בהמשכים.

נוסף לארבע השאלות שהועלו לסדר היום, אני

חייב להגיד לחברים שיש עוד סעיף אחד, שלפני ה-1 באוקטובר יצטרכו לדון בו, זהו תקציב הבטחון, והייתי רוצה שהחברים יחוו את דעתם מתי לכנס ישיבה זאת. יחד עם זאת אני רוצה עד כמה שאפשר לחברים לשמור על הפגרא ולא להרסה. ביחס להנה"ס, אם הובעה דעה כזאת מטעם הסוכנות להרצות לפנינו על עניני הסוכנות, הייתי רוצה שנברר, אם כל הועדה צריכה לשמוע אותם, או אם רצוי לשמוע אותם בוועדת משנה. אינני יודע מה יותר מעשי.

מר גנחובסקי:

ברצוני לשאול בקשר עם הטעיה

השני - ענין הסוכנות. שר האוצר

אומר שהוא חושב להביא הצעה מטעם הממשלה בקשר עם ענין הסוכנות. אני רוצה לשאול אם לשר האוצר יש הצעה ברורה בשם הממשלה. אני חושב שמחובתנו ככ"ז לשמוע את ההצעה, ואחכ להזמין את ב"כ הסוכנות. אם אין הצעה - אינני חושב אם יש טעם להזמין את הסוכנות. (שר האוצר: ישנה הצעה). אני מציע שלא נרון אם להזמין את הסוכנות, אלא לדון בהצעת הממשלה, ואח"כ לתוספת בירור נשב יחד עם הסוכנות, מפני שאני מניח שהצעה זאת היא מוסכמת עם הסוכנות.

מר ב. רפטור:

קודם כל בענין ים המלח. שר האוצר

המציא לנו עכשיו דו"ח, שעוד לא

ראינו אותו. אינני יודע מה הן הצעות הממשלה, ומה הן מסקנות הועדה. אם הכוונה שתהיה לנו רק שיחה בלי החלטה - אני מקבל את זה ברצון, אולם אינני סבור שאפשר בענין רציני כזה, לדון כבר דיון יסודי.

שנית, הייתי מאוד רוצה לשמוע בע"פ

כזאת

את דעת הועדה, ואילו היתה אפשרות הייתי מבקש שתוזמן הועדה בענין זה.

שלישית, אני מציע לסדר, לע"ע לא

להזמין את הנה"ס, ולקיים בירור ראשון בוועדה. ברור לי שיצטרכו להזמין. לא סוד הדבר שהיה דיון, שלא נסתיים, בוועדת הכספים, והבירור שם לא נגמר, ואני סבור שעלינו לקבוע את סדה הישיבה בצורה כזאת, למען קיסוף זמן: נשב היום שלש שעות ומחר שלש שעות בענינים הדורשים בירור, והמשך הדברים - בשבוע הבא.

ד"ר א. ברנות:

חשבתי שתהיינה שתי ישיבות,

אחה"צ ובערב, שאפשר יהיה לסדר

משהו רציני. בנוגע להנה"ס - יש איזה הגיון לדבר על מצבה של הסוכנות בלעדיה, אם יש איזה דו"ח, משום שהדברים קצת ידועים, אולם אין טעם לדבר בלעדיה. אני מציע שנקרא איש או שנים מחברי הנה"ס ונשמע. בין כך נצטרך לדבר אתם, ומדוע פעמיים?

מר א. בן-אליעזר:

השאלות ששר האוצר העמיד לסה"י הן

שאלות מאוד חיוניות, וחוששני שאנחנו

קצת ממהרים להחליט כבר היום, אם זאת תהיה ישיבה אחת או שתיים. יתכן שזה

יררוש יותר סתמי ישיבות. אני מציע ומהנכון יהיה ששר האוצר ירצה על כל

סעיף וסעיף, ולאור ההרצאה אנחנו נוכל לקבוע כמה זמן דרוש לבירור, אם להזמין את הסוכנות וכו'. יתכן שכולנו נבוא לידי מסקנה, אחרי ההרצאה, שהכל בסדר, ויתכן שנמצא שיש צורך בדיון יסודי ומקיף.

ד"ר ס. סנה: הייתי גם מציע ששר האוצר יפתח

בכל סעיפי סה"י, ואח"כ בדון

בסעיף-סעיף, כי לע"ע הועדה אינה מוכנה לדון באף סעיף.

היו"ר ד.צ. פנקס: הייתי מציע ששר האוצר יפתח

עכשיו וימסור את עמדת הממשלה

בענין הנהלת הסוכנות, ובקשר עם זה גם בענין הג'וינט, וגם "עמידר" (עד כמה שזה קשור בפיתוח). אחרי שנשמע את דברי שר האוצר בענין זה - נחליט באיזו דרך נמשיך.

שר האוצר א. קפלון: אני מצטער שאני לא ממציא לכם

דברים בכתב, קודם כל, מסיבה פשוטה,

שקבלתי את החומר מהנה"ס בצורה כזאת ובזמן כזה, שלא יכולתי לסדר ממנו העתקות, ומשום כך אינני יכול להביא אותו בפני הועדה, אם כי החברים יקבלו אח"כ פרטים מב"כ הנה"ס, ונצטרך להכנס לדיון. הם הציעו כעת: "הצעת תקציב לאוקטובר 1949 עד 1 במרס 1950".

החומר הזה, לששה חדשים לפי דבריהם,

קובע, שיש להם, לפי הערכתם, תקציב של הוצאות של 20.195.000 ל"י. (אביא לכם ראשי פרקים של הכנסות והוצאות, ואח"כ הסברה קצרה משלי, וגם מסקנות מצדי).

הכנסות: הם מעריכים את הכנסות

קרן-היסוד ב-6 חדשים אלה ב- 4.680.000 ל"י. הם מעריכים שהם יקבלו מהק"ל לצרכי ההתישבות - 3.000.000 ל"י (שלשה מיליון). הם מעריכים שיקבלו מהקרן הקימת ע"ח ב"צרון" - 1 מיליון ו- 800 אלף ל"י. הם מעריכים שיקבלו בששת החדשים הללו שני מיליון ו- 50 אלף ל"י מ"איירו" (ע"ח כספי הפיצויים). הם חושבים שיקבלו מעלית הנוער 600 אלף ל"י (מ"הדסה", ובעוד כמה ארצות יש איסופי כסף). - הם תובעים מהממשלה ע"ח חובות 1 מיליון ל"י. הם חושבים שיקבלו מהגביות, כולל מימון השקעות ושכר דירה בערים ובכפרים נטושים - 1 מיליון ו- 600 אלף ל"י. הם קובעים שיש להם גרעון, שבזה הם פונים לממשלה בתביעת עזרה בסך 5 מיליון ו- 465 אלף ל"י.

חשבון ההוצאות: קליטת עליה - 6 מיליון

ו- 395 אלף ל"י (פירושה של קליטת עליה - החזקת המחנות, כלכלה במחנות, בדיק בית במחנות, הפיכת המחנות למקומות דיור, ציוד במחנות, סידור ראשון, קופת חולים, הורדה והעברת עולים, שיכון שטחים נחשבים, קרנות לשכירת דירות, החזקת מחנות מעבר, המחלקה הסוציאלית, כלכלה למקרים סוציאליים, פעולה תרבותית, נסיעות והוצאות משרדיות, מנגנון. הוצאות המנגנון - 393 אלף ל"י, הוצאות משרדיות - 55 אלף ל"י.

עלית הנוער - 2 מיליון ל"י. חברת

"עמידר", כולל הקמת בתי-עץ - 1 מיליון ו- 300 אלף ל"י. הם מדגישים זאת - ע"ח גביות. מחלקת עליה (כנראה הוצאות ארגוניות בירושלים) - 75 אלף ל"י. סך-הכל בסעיף עליה ושיכון הם מכניסים סכום של 9 מיליון ו- 770 אלף ל"י. התישבות - 3 מיליון ו- 900 אלף ל"י. אדמיניסטרציה כללית של הסוכנות וקה"ס - 300 אלף ל"י.

יש עוד שורה של סעיפים קטנים -

475 אלף ל"י. אלו הן כל שאר המחלקות: המחלקה לפיתוח ירושלים - 75 אלף ל"י; המחלקה הכלכלית - 15 אלף ל"י; המחלקה למזרח התיכון - 15 אלף ל"י; המדור לשליחים - 50 אלף ל"י; מחלקת הנוער - 45 אלף ל"י; הכשרה בחוץ לארץ - 45 אלף ל"י; הסברה - 50 אלף ל"י; יחסי חוץ - 20 אלף ל"י; חינוך ותרבות בגולה - 50 אלף ל"י; מוסד ביאליק - 15 אלף ל"י; מוסד הרב קוק - 12 אלף ל"י; האוניברסיטה - 10 אלפים ל"י; התכנון וביה"ס הימי - 10 אלפים ל"י; תקציב דתי - 4 אלפים ל"י; מוסד לבקורת - 8300 ל"י; תקציב שונות ורזרבה - 50 אלף ל"י.

סלוק חובות - 5 מיליון ו- 750 אלף

ל"י. זה, איפוא, בדיוק - 20 מיליון ו- 195 אלף ל"י. אפשר לומר שהגרעון נגרם ע"י החובות, לסילוק חובות, ואפשר לומר אחרת - ע"י קליטת עליה וכו'. מחוץ לחובות זה מסתדר, אם הממשלה תמלא מה שהם מבקשים. (א. בן-אליעזר:

המדובר הוא בעולים חדשים, או בעולים שנמצאים בארץ?) המדובר בשני

הדברים גם יחד. במחנות יש כ-80 אלף איש. המדובר הוא, איפוא, בשביל העולים האלה, פלוס העולים שיבואו. הם גם חושבים, אצא שבינתיים גם יצאו מהמחנות. הם מעריכים שבששת החדשים הקרובים יבואו 90 אלף איש (זה קצת פחות מאשר בספטמבר, קצת יותר מאשר באוגוסט).

בנוגע להכנסות קה"ס, ההערכה היא בערך

לפי ההכנסות של השנה הזאת. הם מעריכים שלשנה זה יהיה כ-9 מיליון ל"י.

לי יש רושם שזה 9 1/4 מיליון. אינני יודע בדיוק מה הם קיבלו בשנה זאת.

אבל מד"ר גרנות שמעתי, שגם הקרן הקימת קיבלה כ-9 מיליון ל"י, וזו בערך אותה ההכנסה. אני ידעתי כמה הם קיבלו ב-9 החדשים, ואינני יודע מהם הם קיבלו בחדשים האחרונים.

בענין הקרן הקימת, לצרכי התישבות.

אינני יכול לומר שום דבר על המספר, כי זאת אינני יודע. אלו הן או תוצאות של מ"מ עם הקק"ל, אבל במידה רבה זה בנוי על ההסכם המפורטם שדברנו עליו - קנית 1 מיליון דונם קרקע. אבל זה כבר יוצא מהמסגרת הזאת יחד עם הכסף שהושקע. אבל אינני יכול לתת ביאורים על כך. (מד"ר ד.צ. פנקס: איזה קשר יש בין הדברים) כאשר אנחנו החלטנו למכור לקק"ל מיליון דונם קרקע אמרנו אז לחלק את הדבר לשלשה חלקים, חלק לתקציב הבטחון, חלק להתישבות חדשה, וחלק לחשבון פיצויים בשביל ערבים, כאשר ואם יבואו. מד"ר גרנות יכול לומר כמה כבר שילמנו, כמה הקרן הקימת שלמה. ברור שבתנאי הסכם זה אין עוד שלשה מיליון. כמה שלמנו ע"ח הממשלה להתישבות חדשה?

מד"ר א. גרנות:

בס"ה שלנו - עד עכשיו 9 מיליון. עד

עכשיו, הקרן הקימת הוציאה ע"ח קרקעות

שקנתה לפי ההסכם הידוע עם הממשלה כ-9 מיליון ל"י. שליש מזה שהולך להתישבות - זה שלשה מיליון. להתישבות הוצאנו יותר, מפני שבהתישבות יש גם חלק שלנו, שמצטרף בערך ל-42% של כל ההוצאה שאנחנו ישר מוציאים. אנחנו הוצאנו כבר יותר מ-4 1/2 מיליון.

מר א. הרצפלד:

נוסף לדבריו של מד"ר גרנות אני רוצה

למסור על מה שהקרן הקימת התחייבה.

אם כן, בשתי סדרות: סדרה ראשונה, ע"ח קרקע - 2.440.750 ל"י, סדרה שניה ב-1.427.975 ל"י על זה יש התחייבות.

מד"ר א. גרנות:

ההתחייבות היא מותנית אם יהיה כסף. שני

המוסדות, הנה"ס והקרן הקימת (ואפשר

להגיד, גם בהשתתפות הממשלה, משום שהישיבות היו משותפות), קבענו תכנית

להתישבות והיא הוצאה לפועל עד סוף שנת תש"ט (אותו מספר הנקודות שאתם

יודעים עליהן). ההתחייבות פירושה, איפוא, הסכום הדרוש כדי לסיים את כל הפרשה

הזאת של התישבות. ואם הרצפלד הזכיר סכום של 5 מיליון - הוא עוד לא הגיע

למספר הנכון, מפני שכדי להשלים את כל זה - צריך להגיע אפילו ל-7 מיליון.

שר האוצר א. קפלן:

מה נקרא - קרן קימת חשבון "בזרון"? -

לנו מוצע להכנס בזה. רק בנוגע לסכום

מה זה "איירו"? - זוהי הערכת התקוות, או 25 מיליון דולר-

לר, שהם הבטיחו לשלם, והם עוד לא שלמו. חלק זה, ג"כ מהמחנות, סיוחד לטובת הפליטים. הכסף יכנס, בזה אני בטוח, אולם אף אחד אינו יכול להתחייב אם זה יכנס עד ה-1 באפריל, או יותר מאוחר. התנאי הוא, ש"איירו" צריך קודם לקבל את הכסף, אבל יש פה תקוה ממוססת שזה יכנס.

מגביות לעלית הנוער - אינני יכול לאמר שום דבר בענין

זה.

"הממשלה - ע"ח חובות" על כך יש ויכוח גדול מאד.

אנחנו הגשנו לסוכנות חשבון נגדי. באחת או שתיים מהשאלות נחוצה כאן החלטה עקרונית. לפי דעתי, או שאנחנו חייבים להם בערך כ-300 - 400 אלף ל"י, או שהם חייבים לנו. ואילו הם הכניסו פה סכום של מיליון ל"י.

גביות: בדרך כלל אינני צריך לאמר מהן גביות. הנה"ס

לקחה על עצמה בתקופה הראשונה טיפול ברכוש הנטוש בדירות ותקון הבתים האלה, והם הוציאו סכום כסף די גדול. הוסכם היה ^{קניין} שבכל הכפרים הם בעצמם גויבים את שכר הדירה, והם גם בעצם האדמיניסטרטור. אנחנו אין לנו לזה שום שייכות, ולפעמים אנחנו גם לא יודעים מה נעשה. אנחנו צריכים היינו לקבל חשבונות. כל זה סחוץ לערים. בערים, בזמן הראשון הם טיפלו, אח"כ העברנו את הגביה אלינו, ואנחנו התחייבנו על חשבון התקונים לשלם להם סכומים ידועים. האמת היא, שעד היום לא קבלנו מהם גם את החשבונות, שצריכים היו להגיש לנו - כמה הם השקיעו. הם מבטיחים להמציא לנו, והם לא המציאו לנו את החשבונות. אם אי אפשר לקבל חשבון על כל בית, בקשנו לפחות לתת חשבון על בלוק של בתים, ולא קבלנו. איננו יודעים, איפוא, במה אפשר לחייב, במה אי אפשר לחייב. למשל, באדמיניסטרציה אתה לא תחייב. הם חושבים שזה סכום כסף די גדול.

אני חוזר לענין הערים. אנחנו כעת ע"ח זה משלמים

להם בערך 25 - 30 אלף ל"י לחדש. הם רוצים לעשות אולי קפאליזציה של הדבר הזה. לשם זה צריך קודם כל לקבל את החשבונות ולהעריך את זה, במה אפשר לחייב, כי יכול עוד פעם מישהו לבוא ולכרוק את החשבונות. מה שנוכל לקבל עלינו בערים, הרי זה בין 600-700 אלף ל"י, ואז אמרו שבמשך שנתיים נשלם את זה. האוצר לא התערב בזה, אלא ישבו אנשי מחלקת הקליטה יחד עם האפוטרופוס על הסדר הזה. האפוטרופוס ברגע זה

אומר שהוא סוכן להכיר בין 600-750 אלף ל"י. ההשקעה שהם הגישו לנו, זה - מיליון ו-400. (ד.צ. פנקס: מתוך סכום זה - כמה מזה מהממשלה?) אני מתאר לי - בין 700 אלף למיליון ל"י. הם חושבים על קפיטליזציה. זה בנוגע להכנסות. על תשלום חובות אין לי מה לדבר. (ה. פרומקין: למי זה תשלום חובות?) בקשתי תשובה מפורטת בענין זה, אולם לא קבלתי. הם לא מכירים בתור חוב לא את המלוה הלאומי. המלוה הלאומי היה כ- 5 מיליון ל"י, ובאופן פורמלי זה לגמרי חוב של הנהלת הסוכנות (החלטת הועד הפועל הציוני). אבל הם טוענים, כיון שהכסף כמעט כולו הלך לבטחון, הרי הממשלה צריכה לקבל עליה את החוב הזה. למעשה אנחנו כבר שילמנו בתשלום הראשון, אם אינני טועה - 700 אלף ל"י. הם לא חושבים גם כחוב שעליהם לשלם את 2 מיליון הל"י - ערבות שנתנו להם, ו-1 מיליון ל"י היה מימי מועצת המדינה הזמנית ל-18 חודש, ו-4 מיליון ל"י שזמן הפעולן כולו עד ה-1 באפריל. הם, בשני הסכומים האלה לא מכירים. הם מכירים בחוב לממשלה, אבל הם אומרים: אנחנו לא יכולים לשלם, ואנחנו לא מכניסים את זה בתשלום חובות. גם ברוב הסכומים שהם חייבים לאפ"ב, הם אומרים: זה ג"כ לא לוחץ עלינו, פרט לחלק קטן מזה. בדרך כלל הם מעריכים את הגצעון של הסוכנות בסכום של 20 מיליון ועוד מסבו. כאשר הופיין עשה ניתוח של החובות, ומחוץ ל-5 מיליון הל"י של המלווה, הוא הגיע להערכת חובות שבאמת חייבים סידור - בערך 13 מיליון ל"י. (גם רשימה כזאת נמצאת אצלי) (שאלה: מהם החובות העיקריים?) הם נתנו רשימת חובות לא על 5 1/2 מיליון ל"י כי אם על 6 מיליון ל"י: מחלקת העליה - 3 מיליון ו-300 אלף ל"י; עליית הנוער - 800 אלף ל"י; התחיבויות לפרעון בזמן קבוע - 350 אלף ל"י; חוזים להקמת בתי עץ - 550 אלף ל"י; מדור לשיכון - 300 אלף ל"י; התישבות - 200 אלף ל"י; אפ"ב - 400 אלף ל"י. (שאלה: למי זה חובות העליה?) ל"הצרכן" - 430 אלף ל"י (הם כתבו את זה בשני סכומים); ל"תנובה" - 80 אלף ל"י; "המשביר" - 100 אלף; ספקים שונים - 165 אלף ל"י; משכורת לעובדים - 25 אלף ל"י; ציוד לעולים - 300 אלף ל"י. (זה יחד - 3 מיליון ו-360 אלף, מזה הם נתנו לנו פירוט). לפי הרשימה שהם הגישו לי לפני שעות מעטות, הם העריכו את כל ההשקעה בכל הארץ בתקון בתים ל-3 מיליון ו-300 אלף ל"י מזה ביפו - 585 אלף ל"י; חיפה - 256 אלף ל"י; ירושלים - 80 אלף ל"י; לוד ורמלה - 700 אלף ל"י. ואני חוזר: אני מוציא את הכפרים שבהם הם בעצמם גובים. לפי זה יוצא מה שהם רוצים מהממשלה: הם רוצים כ-5 1/2 מיליון ל"י, הגרעון שיש להם. הם רוצים שאנחנו נקח עלינו את 2 המיליון

הערביות. הם מבקשים את המיליון האחד ע"ח החובות, והם מבקשים שאנחנו נקח עלינו לשלם כעת את התשלום למלוה הלאומי (בחצי שנה זה 500 אלף ל"י, ובעצם זה יותר, כי יש גם רבית). זה מתקרב ל-9 מיליון ל"י. ביחס למה שאנחנו השקענו בזמן האחרון ברכוש, הרי הם אומרים: אתם שלטתם ברכוש. 1 מיליון ל"י הם רוצים קפיטליזציה. לא כל הכסף יש בתקציב של 20 מיליון ל"י, מפני ש-2 מיליון ל"י חובות הם לא מכניסים בחוב, את המלווה הלאומי הם לא מכניסים בחובה (וזה, כמובן, כסף מזומן, מחוץ להתחייבות בעד העתיד עבור המלוה הלאומי...).

עוד דבר אחד שהם מציגים לפנינו בצורה חריפה, וזה מביא אותי לפרק שני - ענין "עמידר" (כיום). אתם יודעים שחברת "עמידר" נוצרה בהון של 5 מיליון ל"י. זה היה ג"כ בזמן מועצת הסדינה הזמנית. אז דברנו, שחלוקת ההון תהיה כזאת: $2\frac{1}{2}$ מיליון - הסוכנות היהודית; 1 מיליון - הקרן הקיימת; 1 מיליון - הממשלה; 500 אלף ל"י - שורה של חברות שכונ.

לפי המכתב שקבלתי היום, למעשה שולם: 1 מיליון ל"י בכסף או בסחורה - ע"י הממשלה; 779 אלף ל"י - הסוכנות היהודית; הקרן הקיימת במזומן - 625 אלף ל"י; חברות השיכון - 118 אלף ל"י. אנחנו אז הסכמנו לשתף בחברה זאת שורה של חברות צבוריות לשכון, החל משכון ההסתדרות "רסקו" "משכנות", שכון של האזרחים. הקרן הקיימת עומדת לשלם בזמן הקרוב (יש עודף לקק"ל), ואז זה יהיה ביחד - 2 מיליון 898 אלף ל"י. יחסרו, איפוא, כ-2 מיליון ו-111 אלף ל"י.

הסוכנות/ היהודית העבירה ל"עמידר" בתי עץ שעם הקטתם הם מעדיכים את זה, בערך, ב-2 מיליון ל"י. "עמידר" קבע ועדה שהעריכה את הבתים האלה. הסוכנות מסרה את זה במחיר יותר נמוך מכפי הערכת הועדה. אם אתם שואלים, איך אנחנו נתנו כסף? - אם כן, "עמידר" מוציא אובליגציות, ואנחנו קבלנו חלק מהאובליגציות וחלק בכסף. כיון שהסוכנות הכניסה 2 מיליון ו-800 אלף ל"י, הרי היא קבלה לע"ע $1\frac{1}{2}$ מיליון ל"י. (ד.צ. פנסט: אנחנו קבלנו אובליגציות או מניות?) - ועדת הכספים אשרה $1\frac{1}{2}$ מיליון, מזה 1 מיליון ל"י מניות ו- $\frac{1}{2}$ מיליון אובליגציות. אני מבין שעי"כ יש להניח, שאם הסוכנות נתנה 779 אלף במזומן ל"עמידר" הרי היא נתנה את העודף בצורת בתי עץ מוקמים. אבל אם כן, הרי צריך להוסיף לקפיטל, אם הקפיטל היה - 5 מיליון ל"י, הרי צריך להוסיף את זה להשקעת הסוכנות. ומדוע חסר? - "עמידר" נכנס בחובות, מחוץ לבתי עץ,

על סכום של 500 מיליון ו-700 אלף ל"י. זה ברובו בבנין, חלק קטן בהיפותרקות, שהיא נתנה הלואות. זה מחוץ לבתי עץ.

איך הם חשבו לממן את 6 מיליון ו-700 אלף ל"י?

- הרי 5 מיליון ל"י ו-1 מיליון ו-700 אלף ל"י הם קבלו אשראי מהקבלנים, והחשבון היה, והוא לפי דבריהם, מתקשר לזמנים, שזה משתלם או ע"י שכר דירה, או עי"כ שהם חלק מהבתיים גם מוכרים. יש עולים הקונים את הבתיים. כך, שמיליון ו-700 אלף ל"י לא מכביד. אבל מה מכביד? - זה שאין 5 מיליון ל"י בכסף מזומן.

כאשר הממשלה נכנסה בצורה כזאת ב"עמידר"

הציגה הממשלה לפני שני השותפים הגדולים של "עמידר" את השאלה, שלא יתכן שהממשלה תשתתף בחברה כבר עם $2\frac{1}{2}$ מיליון ל"י ע"י הרכב כזה ועם הנהלה מסובכת כזאת, כי כעת יש 22 איש במועצה, ובמנהלה יש גם 5 או 6 או 7 אנשים. אז אנחנו אמרנו שלא יתכן כך לנהל עסק. ואנחנו אמרנו שלא כדאי שיהיו לנו עוד 5 שותפים, ובכל פעם בא מישהו ואומר שהוא ג"כ רוצה להיות שותף. אנחנו אמרנו שכדאי לנו לעשות את השותפות מצומצמת יותר, וכדאי לנו ל"הודות" לחברות השכון השונות, ולומר להן תודה עבור עזרתן שהן רצו לתת, ולהשאיר רק 3 שותפים - הסוכנות, הממשלה והקרן הקיימת. והסוכנות עומדת על כך בכל התוקף, שבהון יהיה לממשלה לא יותר מ-50%, כי הם טוענים שלא יכול להיות שדבר כזה כמו שכון עולים - וזוהי הפעולה הגדולה - שהמוסדות הלאומיים-או יוצאים או הופכים לגורם שני ושלישי. והם מוכנים שההון יהיה 7 מיליון ל"י, ומזה $3\frac{1}{2}$ מיליון ל"י של הממשלה ו- $3\frac{1}{2}$ מיליון ל"י של הסוכנות היהודית ושל הקרן הקיימת, ז.א. שאנחנו נוסיף עוד מיליון ל"י, והם יוסיפו (על כך הם צריכים להידבר עם הקרן הקיימת), ואז תהיה חברה כזאת. הדעות תהיינה שוות. לרגל סבך נוסף הם מוכנים והם מציעים - אם כי הדעות תהיינה שוות, לממשלה ולמוסדות הלאומיים, שלממשלה יהיה יותר ^{מ"ף} באובליגציות מאשר בפניות ולהם יותר במניות מאשר באובליגציות (קריאת ביניים: יפה מצדם...). אומר לכך, מדוע זה יפה מצדם? - הם רוצים לסדר את הוצאת האובליגציות בארצות הברית. הם קבלו אשור מהממשלה ומהמוסדות המתאימים בארצות הברית. כרגיל יש בענין כזה כל מיני פרטים, צריך להגיש מאזנים, צריך להוכיח איך אתה משקיע, יש תביעות וכו'. אם זה יהיה עסק לא ממשלתי, אלא עסק של הסוכנות היהודית והקרן הקיימת, שזה "צ'ריטי", הרי הם מוכנים לותר על חלק מהתביעות שהם מציגים לכל מוציא ניר-ערך בארצות הברית. הכרחי שב-5 מיליון ל"י - יהיו לנו רק $1\frac{1}{2}$ מיליון ל"י. זאת לא אנחנו נקבע, את זאת צריך לקבוע בהסכם עם אותו משרד המפקח על אמ"סיות

של ניירות ערך ואז אנחנו נקבל יותר אובליגציות, באופן יחסי, והם יקבלו יותר מניות. (ד"ר בור אומר, שמנקודת הבטחון, הרי הם עושים הצעה נוחה לממשלה...). אנחנו השקענו 1/2 מיליון, אבל זה לא הלך ל"עמידר", אלא להקטין את חלק הסוכנות היהודית. כך, שבאה מצדם הצעה ותביעה, שאנחנו נשתתף בעוד מיליון ל"י ב"עמידר", בכדי לאפשר את גמר הבתים שהוזמנו, שחלק מהם נבנה, אבל חלק גדול מהם, אֶחָלֵק הארי, עוד נמצא בפרוצס של בנין. אם כן, שאנחנו נשקיע עוד מיליון ל"י ב"עמידר" הקיים ולעשות את אותה הריאורגניזציה שכעת דברתי עליו. מצדם יש הסכמה על חלוקת הקולות והמנהלה החדשה. הם מבקשים, איפוא, שאנחנו נשקיע עוד מיליון ל"י ב"עמידר", וזה יאפשר גמר התכנית המפורסמת - עד 30 אלף בית. זה לא יוסיף שום בית נוסף.

על הפעולה החדשה של "עמידר" דנים - בשני

שלבים. שלב אחד, שאני הזכרתי ברגע זה, שעומדים לגמור את ענין הוצאת האובליגציות באמריקה, ושלב שני - כשנדבר על תכנית הפיתוח, אבל לא בקשר עם סידור הדברים האלה.

היה מו"מ ארוך מאוד עם הסוכנות, אָאם אי-אפשר

לפתור את השאלה עי"כ שאנחנו נקבל מהסוכנות עוד רכוש, או נקבל תפקידים מסוימים. אני ברגע זה מדבר על תפקידים שיש בהם אופי של השקעה, השקעה לעומת החזקה, אם זה "עמידר", אם זה מוסדות אחרים. הסוכנות לאחר התייעצויות מרובות ענתה בשלילה (לא קנית רכוש, ולא קבלת תפקידים שיש בהם השקעה). הם אומרים שעי"כ אנחנו הופכים את הסוכנות לא למוסד בונה, כי אם למוסד שמספל דק בתמיכה ובהחזקה. זוהי הערה ראשונה.

הערה שניה. לי ברור שאנחנו נצטרך להגיע לחידוש

הבירור היסודי - חלוקת התפקידים בין הסוכנות היהודית ובין הממשלה, לאור המצב הכספי, בלי כל אידיאולוגיות, ולאור האפשרויות של גיוס כסף. אני הגעתי לידי מסקנה - והממשלה מצטרפת לדעה זו - שטרם הגיע הזמן לבירור היסודי הזה, כי יש דברים שצריכים יותר להתבשל, והמציאות צריכה להוכיח מהי הדרך. ברגע זה אנחנו נתקלים בויכוחים סוערים מאוד, שרק ממורים את החיים ולא מקדמים את הדברים.

על סמך שתי הנחות אלו, אני הגעתי לידי מסקנה

שאינן ברירה אחרת, והממשלה מסרה לי יפוי כוח להציע להם (ואנחנו לא יכולים להשאיר את המחנות רעבים, זה אחד מהדברים שנשמה לי שאינן ויכוח עליהם) - לאפשר לסוכנות היהודית הלואה, מינימלית או סכסימלית, סכסימלית לפי יכלתנו | ומינימלית - שתתן להם אפשרות להתקיים עוד תקופת מעבר. קבענו את זה לששה חדשים, אם כי הבירור יהיה לפני גמר ששה חדשים. הוא

יהיה כנראה בסוף שנה זאת או בקאשית השנה הבאה, בקשר עם ישיבת הוצע הפועל הציוני שיצטרך להתכנס. הסוכנות היהודית דרשה הלואה של 7-8 מיליון ל"י, כי היא חושבת: חובות - קטן חובות, רכוש-זה רכוש, עמידר - זה עמידר. אם כן, הם מוכנים להחזיר את שני מיליון הל"י שאנחנו נתנו פלוס 5 מיליון ו-465 אלף ל"י. אמרתי לכם קודם שבשני החדשים האחרונים קבלתי שלש-ארבע הערכות. ומכיון שקבלתי את החומר שלפניכם במהירות כזאת - לא הגעתי לידי נקיבת סכום, ואני רוצה מהם פרינציפ, וועדת-משנה תכנס בבירור על הסכום. לשאלת הרצפליד, אם זה 6 או 5 או 7 מיליון -

אני ברגע זה אינני מוכן לומר סכום, כי לא היתה שום אפשרות לבדוק את המספרים באופן רציני, אבל ברור שהמינימום יהיה 5 - 6 מיליון ל"י. בפחות הם לא יסתדרו. את המכסימום - שמעתם. אני הגעתי לזה אחרי מו"מ, לפעמים קשה לומר, במשך כמה חדשים.

שאל אותי בן-אליעזר - מדוע אני קורא לזה

הלואה? אם כן, השאלה העומדת כעת היא: מי נותן את ההלואה, מאין נותנים את ההלואה, ובאיזה תנאים נותנים את ההלואה? אני מציע שההלואה תהיה כזאת, שבערך התשלום יהיה 1 מיליון ל"י לשנה, ואני אומר כי אין חכם בינינו שיכול לראות את ההתפתחות, אבל אני חושב שהממשלה חייבת לעשות את הריזיקו הזה ולהאמין לתנועה הציונית ולקרנות, ולהעמיד לרשותם את הסכום הזה. 1 מיליון ל"י פלוס רבית - אני חושב שזאת הם יוכלו לשלם, בלי להפסיק את הפעולה, אם לא תבוא איזו קטסטרופה באיסופי כסף, אם הם בשנה עוד יקבלו בין 15 - 18 מיליון ל"י. ואני חושב שבשנה הבאה, אם לא תהיה ירידה קטסטרופלית, חושבני שכדאי עוד לדבר על הלואה כזאת, אפילו נוסף על ההלואות שיש לסוכנות היהודית. זה כולל בתוכו הקטנת החובות שלהם באופן דרסטי מאוד, ואפשר יהיה להגיע לידי קונסולידציה של כל החובות שלהם. זה 50% מכל החובות הלוחצים. אינני רוצה שנרמה את עצמנו - יכול פה לקרות גם דבר אחר, שמצב התנועה והקרנות יהיה במשך שש השנים הרבה יותר קשה, ואז אנחנו נעמוד בפני בעיות לא רק של 5 או 6 מיליון ל"י, אלא לפני בעיות הרבה יותר רציניות. אני נסיתי להקטין את ההלואה ולהגדיל את הרכוש. כלפי חוץ וכלפי מצב המטבע האי"ת היה הרבה יותר בריא אילו הלכתם בדרך של מו"מ כמו שע/שינו עד עכשיו, אבל ברגע זה לא הלכתי הלאה. אולי ועדת הכספים תשמע את ההנהלה ותגיד מה שתגיד.

מי מסדר את ההלואה? - ברור שאין לממשלה כסף

שהיא יכולה להקציב, או כסף תקציבי שהיא יכולה להלוות, כי כל ההכנסה השוטפת שלה, נאכלת ע"י ההקצבות. אתם זוכרים את הויכוחים הסוערים, ועוד נחזור לויכוחים אלה. אבל לדארוני אני רחוקה רחוקה מלהאמין

של הלגאות. יש, איפוא, שלש אפשרויות. כאשר הגעתי לידי מסקנה כזאת - ואי-אפשר בכל שבועיים לנהל מו"מ ולהביא לידי זעזועים - נסיתי להשפיע על הבנקים, שהבנק יתן את ההלוואה הזאת, ואני הצעתי שהסוכנות היהודית והקרנות תוצאנה אובליגציות לאותן 7 - 8 שנים. (יכול להיות שזה יהיה אפילו סכום יותר גדול. יכול להיות שהבנק ידרוש את החוב שלו להכניס, עוד סכום הגון!), ועל חלק מהאובליגציות הממשלה תתן ערבות, ועל חלק מהאובליגציות היא לא תתן ערבות. אני לגמרי אינני מושב שאני חייב לתת ערבות על חלק מהאובליגציות שתקבל אפ"ב, ועוד כמה אנשים כאלה, ביחוד שיתנו להרבה אנשים קטנים או גדולים. אם חייבים, למשל, למישהו 100 אלף. ל"י - כאלה לא יקבלו אובליגציות, הם גם לא יכולים לקבל אובליגציות, הם יצטרכו לתת לבנק לעשות דיסקונטו, הבנק ידרוש ערבות הממשלה. ואני אציע לכנסת לתת ערבות לחלק הזה. אני נסיתי לדבר עם הבנק על זה. הבנק מאוד חושש לדרך הזאת. הוא חושש, שיצא שהבנק נתן הלוואה לסוכנות היהודית. בהיקף גדול כזה, שזה יכול להשפיע על עמדת הבנק. אבל אני רוצה לבדוק את האלטרנטיבה השניה, ולראות מה יותר רע בשביל הארץ. אם לא הבנק, ואם לא יתגשם החלום של המלוה בחוץ לארץ, והחלום של המלוה בחו"ל לא יכול להתגשם כל זמן שלא יודעים שמצב הסוכנות היהודית פחות או יותר בסדר. אם כן, נשארה רק הממשלה, כמובן, אם לא רוצים להביא לידי זעזועים קשים מאוד.

מה פירוש, שהממשלה אין לה כסף מזומן? - הממשלה

יכולה לומר באופן פורמלי - אחת משתי דרכים: שטרי-מקרקעין ושטרי האוצר. אני הודעתי שכל פעם שלא רק ל"ניר" ולסוכנות היהודית במצבה כיום, אלא אפילו להשקעות בתקון בתים, שאלת בתים ערבים, אנחנו לא יכולים ע"ח זה להוציא שטרי מקרקעין, אם כי אני מאמין בעם היהודי, אבל אי-אפשר לומר שזוהי השקעת-יסוד, וזה יכול לגרום לנו צרה יותר גדולה מהעזרה שאנחנו נותנים. אם כן, נשאר לנו רק להוציא שטרי האוצר. אנחנו מוכרחים לבוא לכנסת ולבקש ממנה רשות לכך. הכנסת נתנה לנו רשות להוציא שטרי אוצר רק למען הבטחון, ואנחנו צריכים לבקש מהכנסת רשות להוציא שטרי האוצר לתפקיד נוסף. בלי הכנסת אין רשות לא לאוצר ולא לוועדת הכספים לעשות את זה. אני ניסיתי להסביר הן להתישבות והן לבנק, שהדרך השניה היא רעה. היא אומרת, באופן פשוט וגלוי וברוטלי - הטבעה נוספת של כסף, ואני רואה את הדרך השניה הזאת שנשארה לנו, כלומר רק שטרי האוצר, לדרך רעה ומרה כמות. ואני אבקש מועדת הכספים, לאחר הדיון, לתת לאוצר יפוי כוח לנסות ללכת באחת משתי הדרכים האלה - לבוא לבנקים, ובאישורכם לתבוע את זאת מהבנקים, ולומר שהבאתי לכאן את השאלה, וועדת הכספים מצטרפת לתביעה מהבנקים.

ובבנקים יעשו בדרך, כפי שאמרתי, התשובה הראשונה היתה שלילית משני נמוקים. נמוק אחד - איך הם יפרסמו את המאזנים שלהם? נמוק שני - הרי חלק מהכסף הם יכולים להקציב מכספי הדפוזיטים ולא להביא להוצאת כסף. הדבר השני הוא - אם לא יהיה לנו כסף אמנם, לשאלה - מה יקרה? - אני אומר לכם, שש'אני מוכן להשאיר אצלנו פקדון של שטרי מקרקעין בתוך פקדון בבנקים. אחרת הבנקים לא יכולים לקבל את הדרך הראשונה. אני מציע איפוא, שתינתן הרשות הזאת, ולי יש תקוה שבתנאים אלה וב/צירוף שלכם ובצירוף זה שנקטין בחלק ע"י רכוש, ואנחנו נגיע לידי איזה שהוא הסכם עם הבנקים. אינני צריך להסביר מדוע זה היה רצוי לנו, לי נדמה שזה היה גם רצוי יותר לתנועה הציונית, שהתנועה הציונית תהיה חייבת כסף לבנק הציוני, מאשר היא תהיה חייבת כסף לממשלה. אל נדמה את עצמנו ואל נסדר פיקציות. זוהי הצעת, ואני מציע שתתנו לי רשות לנהל מו"מ, ואז אלך בדרך זאת ואנסה להגיע לידי איזה סיכום.

האם אין הצעה מצד הסוכנות, ש-800 אלף הל"י שקיימים

בתקציב הממשלה, שהן סוכנות לא תשלם אותם בשנת 1949-1950 ?

עד ל-1 באוקטובר אני ניכיתי. מה-1 באוקטובר אין מסה לנכות, והם לא הכניסו מ-400 אלף ל"י

שר האוצר א. קפלון:

אף גרוש.

ג'ר:
ההוצאה
יכניג הגובט
הצטר
מין המינן

ענין הג'וינט: בקשנו את ב"כ הג'וינט לבוא

לארץ. נשלחה לו הזמנה גם מהממשלה וגם מהסוכנות בקשר עם שני ענינים, ענין אחד - שעליו הרציתי כבר פעם כאן, זה הספול במקרים סוציאליים, ובקשר עם בעיה שהוצגה בפנינו בצורה חריפה כבר בזמן הפגרא הזאת - יציאת יהודי תימן. היה כל הזמן מו"מ עם האימאם, ועמדה בעיה: המושל בעדן כן נותן להכנס או לא נותן להכנס, ולקחנו בחשבון העליה מתימן 4 - 5 - 10 אלפים איש. אולם המצב הוא כזה - ועד היום קשה לקבוע בעצם בדיוק מה קרה - שהאימאם לא רק נותן רשות ליהודים לצאת, אלא הוא רוצה להיפטר מהם, ואתם מכירים את המלאכה הזאת - להיפטר מיהודים. והתחילה יציאה מבוהלת מתימן. נמצאים כעת בארץ מאלה שבאו במשך 4 - 6 שבועות האחרונים כ-12 אלף איש, בעדן יש 11 אלף איש. המושל בעדן סגר את הגבולות, ואנגליה פנתה לאימאם בבקשה לא לתת ליהודים לצאת יותר (במקרים כאלה - בקשה זוהי גם פקודה). אין בן-אדם כיום שיודע בדיוק את מספר היהודים בתימן. כנראה שבדרך מתימן יש עוד 15-20 אלף איש. ובמקרה זה אנחנו גומרים עם עוד גולה אחת, אולם הגולה הכי עתיקה, גולת תימן.

ומכאן שהיציאה התחילה בצורה מבוהלת כל-כך.

הרי התנאים הם איומים, ומי שרוצה לראות יכול לגשת למחנה ראש העין ויראה באיזה מצב הם באים הנה. התמותה ביניהם היא איומה. אמדנו שכלפי התימנים צריך לותר על כל הבדיקות הרפואיות שם, ולנסות להידבר עם הג'וינט, ולקחת עלינו את הדאגה. אמנם עמדנו בפני מצב של אין-ברירה, כי אם לא ניקח אותם - הם ימותו שם.

הזמנתי את הג'וינט לדון בשתי השאלות האלה גם יחד, שהוא יבוא לעזרה בקשר עם הטיפול בעולי תימן ובקשר עם המקרים הסוציאליים באופן קבוע. ב"כ הג'וינט בא הנה ביום חמישי, יומיים היה בעדן, והיום חזר משם. אינני יודע מהן מסקנותיו משם. בזמן האחרון היו שם הרבה אנשים, ד"ר מאיר ממשרד הבריאות, ד"ר איתן ממשרד החוץ, ואין הרבה מה להוסיף לנו לתיאור המצב, הוא די טר. אנחנו עומדים כנראה בפני מצב שעד סוף השנה הזאת יבוא חיסול גמור של הגולה הזאת. מישהו אומר שזה יכול להיות עוד בחדשי אוקטובר - נובמבר. זה תלוי באיזו מידה אנחנו נביא את היהודים מעדן לכאן ומתימן לעדן.

העליה הגדולה של יהודי תימן ^{והאזורים} את הסוכנות

ואת הממשלה בפני בעיות קשות וחמורות. קודם כל, עצם המחנות. שנית, תזונה נוספת. שלישית, כמות עצומה של חולים. ד"ר מאיר חושב שצריך לפתוח עוד 300 מיטות לילדים ועוד הרבה מאוד מיטות לחולים. יש זקנים, יש אלמנות, חולים במחלות שונות וכו'.

בנוגע לתימן יש שתי הצעות: כל העודף על העליה

"הנורמלית" של התימנים - יקח עליו הג'וינט, ואני רציתי שבמשך שלשה חדשים יתן לנו 3-4 מיליון דולר, ואנחנו נגיע לידי הסכם להקמת המפעל הקבוע הזה, שיתחיל רק ב-1 בינואר, לנכים וחולים. זה אומר עיכוב התחלת העברת הנכים מברסניה עד ינואר, ובינתיים, כל מקום מגורים, אפילו בלתי מתאים ואפשרי, יהיה פה מלא וגדוש.

טר שורץ הציע הצעה נגדית, שמה-1 באוקטובר

נחשוב שהוקם המוסד לטיפול בנכים ובמקרים סוציאליים, כלומר - זקנים, אלמנות וחולי שחפת וכל שאר המחלות הכרוניות. הג'וינט מסכים שכלפי התימנים תהיה הגדרה יותר ליברלית של מקרים סוציאליים, למשל, בין התימנים נקח בחשבון זה את הילדים החולים. צריכה היתה לשבת נעדה בעניין זה (אבל אין לי עדיין דו"ח על כך) כדי לעשות הערכה משוערת של הוצאות הטיפול במקרים הסוציאליים, הן הנמצאים כבר בארץ והן של אלה שצריכים לבוא לפי ההערכה. לפני חדשים אחרים חשבו שזה יהיה בערך 1 מיליון דולר לחדש. כמה כעת - אינני יודע. יצטרכו להקים מוסדות, ועומדת איפוא, שאלת ההחזקה.

איך להקים את המוסד הזה? הג'וינט הסכים שהוא

יקים את המוסד הזה על אחריותו והוא ינהל אותו. האמת היא שהוא הדגיש: בגבולות המפשריות המספיות, אבל הוא מקבל עליו את האחריות. הנהלת הסוכנות היהודית, וכנראה גם נציגי הקרנות באמריקה, התנגדו לכך בכל תוקף, והם דרשו שזה יהיה מפעל משותף, והם עומדים על הנקודה הזאת בכל התוקף. הג'וינט הסכים להכנס בעסק משותף, בתנאי שיהיו שלשה שותפים, והוא מוכן להשתתף ב-50%, הן בכסף והן בהנהלה (זה יהיה מוסד שתהיה לו הנהלה מיוחדת), ויהיו שני שותפים שונים אחרים - הממשלה והנהלת הסוכנות היהודית. בממשלה היתה התנגדות גדולה מאוד לזה, מכמה נמוקים. ראשית, נמוק כספי. אם בניח אפילו שזה יעלה 1 מיליון דולר לחדש, הרי זה אומר שלשה מיליון דולר לשנה השתתפות הממשלה (אם זה יהיה רבע השתתפות). אבל היו לממשלה גם נמוקים עקרוניים. קצת משונה שהממשלה נכנסת בשותפות כזאת עם פרטנרים שונים ועם הג'וינט. אני טענתי, שלכל הפחות החזקת המקרים הסוציאליים אי-אפשר להטיל על הישוב, וכי ישוב קטן כזה לא יכול לקבל על עצמו את עול החזקת המקרים הסוציאליים שמביאים לכאן. היה לי אומץ לב לומר את זאת. הג'וינט אומר שבלי הממשלה הוא לא רוצה להיכנס בשותפות עם הסוכנות היהודית. הג'וינט מודיע אחד משני הדברים - הוא מוכן להתחיל מחר בעבודה על חשבוננו, אבל הוא חושב שתהיה קואורציה מצד הממשלה, הוא גם לא ירצה לריב עם הסוכנות. הג'וינט הסכים להוציא עד שנת 1949 - 3 מיליון דולר. מה אחרי זה - איננו יודעים עדיין. האמת היא, כי אני נמצא במצב הכי מסובך, ביחוד לאחר שנמסר לי יפוי כוח בענין זה מטעם הממשלה. אני פניתי לסוכנות עוד פעם, בבקשה שהיא תסכים שהג'וינט יקח על עצמו את הדבר. אם הסוכנות מתנגדת - הודעתי לה ולג'וינט, שאני יכול בשם הממשלה להסכים רק לחלק מהפשרה, אנחנו יכולים להשתתף בחלק של ההשקעות. אם צריך להקים בית חולים, בתים וכו', הרי מכאן שבתקציב הפיתוח יש לנו סעיפים לבנינים, אני מוכן להציע לממשלה, ודרך הממשלה להציע לוועדה, שאנחנו נכניס סכום ידוע גם לענין הזה, ואם אין ברירה, אני מוכן להשתתף בסכום ידוע. כל יתר האחריות על התקציב, מוכרחים שני הגופים האלה לקבל על עצמם, כי אני, באופן עקרוני, אינני מקבל את הדבר, שהמדינה תכיר בהתחייבותה להחזיק ולקבל על אחריותה חולים כרוניים. אמרתי כי אינני להוט אחרי נציגות פרופורציונלית. אני מוכן שישתתף נציג הממשלה, אבל לא כחבר. השאלה הזאת עומדת מחר להכרעה בשיחות עם שורץ. אני הודעתי לסוכנות היהודית בשם הממשלה, שאין לנו לפי דעתי שום רשות מוסרית וגם משקית, לומר לנציג הג'וינט שיסע מכאן בלא כלום, והדבר שוב יימשך, והנכים יסבלו, והזקנים יסבלו, וחולי השחפת יסבלו, והמדינה תסבול, מפני

שרוצים להכריח דוקא סידור כזה או סידור אחר, ולקחת על עצמנו סוג עולים כזה, ואני רוצה שהם יעשו עוד פעם את החשבון יחד אתנו, כמה הם יוכלו לקחת נכים נוספים מחו"ל והרי לא מדובר על החזקה של שלשה חדשים, זה לכל הפחות ל-5 שנים. בגרמניה יש, כמדומני, 4000 נכים, אבל אינני חושב שכולם נכים אבסולטיים, ואני חושב שחלק מהאנשים אפשר אחרי שיפול להכנים לחיי עבודה. אבל תזכרו: עכשיו אנחנו עמוסים כאן בנכים שלנו, וכמה עולה לנו סידור של כל נכה! המדובר כאן הוא רק בנכי העליה, ולא בנכים מתוך הארץ.

ביחס לעולי תימן - או שיהיה טפול נפרד, או שהג'וינט בצורה ליברלית יכנס לענין הזה. האמת הוא שזה יקטן באופן ניכר את תקציב הסוכנות היהודית. כיום היא מוציאה 200 אלף ל"י לחדש לנכים.

היו"ר ד.צ. פנקס: אני רוצה שנחליט, אם ולמתי, להזמין את יו"ר הנהלת הסוכנות. לדעתי אין לנו כל אפשרות לא לשמוע את דברי הסוכנות.

אני מציע שנחליף דברים בנקודה האחרונה של הג'וינט, כדי לאפשר לשר האוצר לקבל החלטה ברורה מחר.

ד"ר א. גרנות: דעתי, שכל פעולה המורידה מעמסה מישראל, תהיה זאת הממשלה או הסוכנות - זה לטובה. אני אף פעם לא הבינתי את הויכוח הגדול הזה, לא לתת דריסת רגל לג'וינט. בין כך נתנו לו דריסת רגל בזה שהוא מכסה את תקציב הסרבנספורט עד חופי הארץ. נמוק אחד נגד עשה עלי דושם. אומרים שאם ימסרו לג'וינט לעשות את הדבר לבדו בלי שום שותפים, הרי פירושו של דבר שהם יבואו תיכף ומיד בזמן הדיון על חלוקת הכסף בין שני הפרטנרים הגדולים, בין הג'וינט ובינינו, הג'וינט ידרוש אז פרופורציה יותר גדולה של הכסף. זה יכול להיות. אינני בטוח אם הוא לא ידרוש פרופורציה יותר גדולה, אם הוא לא ישתתף בכל אלה רק בחלק. יש ארגון אחד מכובד מאוד בארצות הברית שמאוד מתנגד לזה, זו "הדסה", מפני שעבודה זאת יכולה להיות מכה, מפני שהן אוספות את הכסף מחוץ למגבית היהודית המאוחדת, והן חוששות, ובצורה מאוד תקיפה, כפי שהן רגילות. אבל עם כל הכרת חשיבות הדבר הזה, אינני בטוח שזה נכון, מפני שאם אני עושה חשבון, שמוציאים לחדש לכה"פ חצי מיליון דולר (הממשלה והסוכנות יחד), זה 6 מיליון דולר לשנה לכה"פ, כלומר 2 מיליון פונט, ויתכן שעוד יותר - הרי זה סכום די גדול, ויש לחשוב שזה יהיה יותר.

ויש לי עוד נמוק. אני בדעה שאנחנו צריכים

להכניס לכאן גורמים כספיים רציניים הרוצים לעשות עבודה כאן, ביחוד אם אין לחשוש מהם מאיזו השפעה פוליטית בארצנו ובארצם. ובעצם זהו שותף שלנו בארה"ב מזמן. הנציג שלנו מופיע תמיד יחד עם אנשי הג'וינט, וגם איש הג'וינט מדבר על א"י. וזה יכול להיות צעד לפעולה נוספת של הג'וינט כאן. הייתי רוצה לשמוע משר האוצר, איך אתה מעריך את הדבר? כלומר, אם נסכים להשתתפות חלקית שלהם, האם זה יתן להם גם את הבטיס והרשות והכוח לדרוש אחוזים נוספים שם?

ואני בא למסקנה שאנחנו צריכים לדרוש קודם

כל שהם יעשו פעולה, וצריך להשפיע על חברינו בהנהלת הסוכנות בכיוון זה. לסוכנות תשאר די עבודה גם אחרי שכל העבודה הזאת תיעשה ע"י הג'וינט. כל ההתנגדות היתה מצדם! אני שמעתי שיש שמועות שרוצים להוציא את הסוכנות מכל הענין, ויהיה אפילו שוין נפרד של הג'וינט והממשלה.

אני חושב שזה יהיה לטובת ישראל, ביחוד שלכל

פעולה של הג'וינט מובטח הפיקוח של הממשלה. וצריך באמת להבטיח פיקוח והשגחה של כל הגורמים הממשלתיים, כדי להוציא כל חשש שהג'וינט יכול לעשות משהו בניגוד לקו הממשלה והמוסדות. מדובר על זה שיהיה להם פה כוח ומנגנון, והסוכנות חוששת מזה.

אני בא לידי מסקנה - אם לא נשמע נמוקים

מהפכניים מאנשי הנה"ס - שבשורה ראשונה אנחנו ניתן את המפשרות הזאת לג'וינט. לא מצב המדינה קל יותר, ולא מצב התנועה קל יותר, שני הגורמים נמצאים במצב קשה מאוד.

מר גנזבסקי: אני תומך בהצעת ד"ר א. גרנות. אני מתפלא מאוד

שהסוכנות מעכבת את הדבר הזה. אני מצטער מאוד שהסוכנות חושבת שאפשר לנהל פוליטיקה על גוף אנשים חולים ואומללים אלה. אמנם פוליטיקה ציונית חשובה מאוד, ואני יודע ומכיר את כל החששות שעליהם דיבר ד"ר גרנות, ואפשר להרבות בחששות, אבל פיקוח נפש קודם לכל, פיקוח נפש קודם לציונות. יש לי רושם שהג'וינט יעשה את המלאכה ביותר כשרון. דאינו את המצב במחנות ובמקומות אחרים. אני יודע ומבין שתבוא תביעה לחלוקה אחרת של הכספים, אבל ענין זה יכניס אותנו למו"ם ממושך, ובינתיים אסור לדחות. ומשום כך אני מציע לשר האוצר ליהיה תקיף בענין זה. ואני מציע שועדת הכספים תמסור ייפוי כוח לשר האוצר לגמור עם הג'וינט, בלעדי הממשלה ובלעדי הסוכנות. מקודם היה חשש: ציונות או ציונות. עכשיו אין חשש כזה. הרבה מסלולות בקשו עזרה בצורה זו או בצורה אחרת. הענין

הוא רציני מאוד, ואני מצטער שהוא בא כ"כ מאוחר, וטוב מאוד ששר האוצר הזמין את שורץ כדי לגמור את הדבר הזה.

ב. הפטור:

אני רוצה שנדבר בענין זה בזהירות רבה, לא כמו

שדובר על זה מר גנחובסקי. גם לי יש יחס טוב

לנכים וחולים. אולם ברגע ידוע זה יכול להשפיע על גורלה של התנועה הציונית,

ואפילו לטובת 4000 נכים אינני מוכן בקלות להגיע למסקנה. אינני יודע

עדיין מה הם נמוקי התנועה הציונית, אינני יודע איזו התפתחות היתה. אבל

יש איזו התפתחות של מצב ידוע של התנועה הציונית, של מצב ידוע של

הקרנות, ושל פרסטיג'ה וכבודה של התנועה הציונית והסוכנות היהודית בעולם.

ואני חושב שועדת הכספים של מדינת ישראל וממשלת ישראל מאוד מעוניינת,

ותהיה עוד מעוניינת עשרות בשנים, לכבודה, לערכה, למשקלה של התנועה

הציונית והקרנות ומפעליה. אינני מתעלם מהויכוח בתנועה הציונית. אינני

רוצה כרגע להכנס לויכוח בענין זה. ד"ר גרנות ושר האוצר יודעים את זאת

יותר טוב ממני. אבל היה ויכוח בין מורגנטאו ובין סילבר וניומן, ומורגנטאו

יותר קרוב אולי לענין הג'וינט. אם כך, אני לא מחסידיו של סילבר וניומן

בתנועה הציונית, אבל כאשר שמעתי על ההופעות השונות של מורגנטאו, הרי בין

כל הדברים הטובים אני רוצה קודם את טובתה של התנועה הציונית, עם הכל,

ועם "אי-הסדר" שלה. ואני יודע שכסף יש לו ערך ומשקל, ומגביות יש להן ערך,

אולם אפשר גם יחד עם זה להגיע לבירא עסיקתא מאיגרא רמא של התנועה

הציונית ומפעלנו הא"י מציני העם היהודי. וכאשר הייתי בישיבת ועדת הכספים

של הנה"ס, וכשמעתי מגירנבוים שהציע למכור, לא נחוצות קרנות, לא נחוצים

מפעלים, לא נחוצה קרן התישבות - ידעתי את כל כוונותיו הטובות, אבל כולי

התקוממתי נגד הדבר הזה, ומי שצריך להתקומם נגד זה - זו ממשלת ישראל

ומדינת ישראל, מפני שאם הענין רציני, ואנחנו רוצים עליה גדולה והתפתחות

מדינת ישראל ותקציבים - איננו יכולים סתם למסור תפקידים ואני רוצה

השפעה ציונית על מדינת ישראל, השפעה ציונית יש לה ממשות.

אני יודע מה זה מורגנטאו ומה זה שורץ, ומה זה

שורץ לגבי מפעלים ציוניים. אבל אני רוצה לעשות כל כמה שאפשר כדי להשפיע

להעלות כוחה ומשקלה וערכה של התנועה הציונית והנה"ס בענין זה, ולא

להתייחס בבקורת קלה לעמדת הסוכנות בענין זה. אינני מתייחס אפילו בבקורת

ל"הדסה" שיש אנטיגוניזם בענין זה.

אני מביא בחשבון את השיקולים של ד"ר גרנות.

אינני בא לזלזל בערך הסידור המוצע. אבל אני רוצה שבהסכם שייקבע, יובטח

הכוח וההשפעה והערך בעולם היהודי של התנועה הציונית והסוכנות היהודית.

ומלה אחת על כספים. אני חושב ששר האוצר צריך להיפגש עם שורץ, והוא צריך גם לתרגם משהו בענין כספים. ואם אני עושה חשבון קל, הרי אני אומר שאם נגיע ל-40 אלף יהודי תימן, ושטעתי גם איזה מספר על נכים וחולים וזקנים, ויכול להיות שאנחנו צריכים להביא בחשבון גם מהתימנים 4 - 5 אלף שבאים בחשבון בהגדרה זאת של מקרים סוציאליים, אם אני עושה חשבון קל מאוד ואני רוצה לעשות חשבון של 30 - 40 ל"י לחדש, הרי אני מגיע ג"כ לסכום של 5 - 6 מיליון דולר לשנה. אני מביא בחשבון שהג'וינט צריך להשתתף משהו בעזרה מיוחדת לעליה. אני, איפוא, בעד הג'וינט. ואני מקבל את ההנחה שא"י פתוחה לכל יהודי, גם לנכה. אבל א"י והישוב היהודי במדינת ישראל אינו יכול לשאת על עצמו את כל ההוצאות. ומשום כך אני סוכן להתכופף מעט ולחפש מוצא יחד עם גורמים אחרים. אבל בשני תנאים: א) במידה שאפשרי הסכם כזה שישמור ויעלה את כבוד הנה"ס והתנועה הציונית בעולם, והג'וינט לא ישתמש בזה כפי שהוא רגיל; ב) סוכרחים לדבר על סכומים יותר גדולים של הג'וינט. אני מסכים: א) כבוד התנועה הציונית ב) הסכם יותר טוב מבחינה כספית.

ד"ר י. בדר: קודם כל אינני מבין את עמדת הסוכנות. שמענו שלסוכנות אין די כוח בכדי למלא את התפקידים שיש לה, ויש לה גרעון של 9 מיליון ל"י. אינני אומר את זה לגנאי לסוכנות, התפקידים שלה גדולים כל כך, ועובדה היא שאין לה די אמצעים בכדי למלא את תפקידיה, ועכשיו היא עומדת עוד על כך שינתנו לה תפקידים נוספים. לפי ההגיון, אנשי הסוכנות ידרשו סאת הממשלה שהיא תממן גם את חלקה של הסוכנות בענין זה.

אולם אין לזה הצדקה. אני חושב שכל התפקידים סוכרחים להיות סרוכזים בידי הממשלה, אין לנו חלק בממשלה הזאת, אבל היא תהיה פעם כולה שלנו. עפדתנו היתה ותמיד תהיה מטלכתית. ולכן אנחנו חושבים שצריך לשמור על הרזיבונות של המדינה לא רק כלפי חוץ - עבראללה, בוויין ואו"ם, אלא אפילו כלפי הסוכנות ושורץ, להבדיל. אבל אני חושב שבכ"ז אסור לנו להשתמש בשיטה, בה בכל מפעל משתתפים כל מיני מוסדות בנת אחת, כי שיטה זאת גורמת לחוסר אחריות.

לכן אני מעדיף בענין זה שיטה אחרת. הג'וינט אחראי בעד כל המפעל, וכמובן שזכויות הממשלה לפיקוח, וגם פיקוח מכריע במקרים ידועים - תשמרנה.

אינני מבין מה פירוש הדבר - לשמור על כבוד

הציונות. אני חושב שאין לי שום סיבה לחשוב שהציונות רגילי הממשלה

פחות בטוחה מאשר בידי הסוכנות. האנשים שיושבים פה ושם הם אותם האנשים, חברי אותן המפלגות. כל הכבוד למר לוקר, אבל אין לי שום סיבה לחשוב שלוקר יותר ישמור על כבוד הציונות מאשר שר האוצר שלנו. בנוגע לרושם בעולם, דעתי קודם כל, שמי שעושה דבר מה, הוא גם ראוי לכבוד. אפיני מאוד, שידירי בן-אליעזר עד היום הזה לא ידע מה חלקו של הג'וינט בעליה, וזה היה חידוש בשבילנו. העניין הוא דחוף מאוד. לדעתי ההצעה הנגדית של שורץ אינה אלא דיפלומטית, כלומר, אם לא הוא ינהל את כל המפעל, הריהו מסכים לשותפות, אם הממשלה תהיה ג"כ שותף. הוא יודע שהממשלה בודאי לא תרצה להיות סתם שותף. שמענו כבר היום משר האוצר שהוא מציע דבר שהוא לא שותפות בעצם. מה יצא מזה? מו"מ חדש, והדבר יסחב חדשים על גבי חדשים, ובינתיים המצב הוא רע מאוד. הדברים ששמעתי משר האוצר בעניין יהודי תימן עשו עלי רושם כביר. ראיתי יציאת רוסייה, יציאת פולין, יציאת טהרן. וקשה לי מאוד להבין את העדינות בה ידינו ברל רפפור שומר במקרה זה על כבוד הסוכנות. הצורך בעזרה מידית החופה הוא גדול, כך שאין לדחות את הדבר. אני יודע שאם נתחיל במו"מ בקוים שציין פרל רפטור - הדבר יידחה, ואני מתנגד לכל דחייה. אני חושב שצריך לקבל הפעם את הצעתו של הג'וינט.

ד. סנה: במסקנה לא אהיה אולי רחוק ממסקנת שר האוצר, אבל אני רוצה להעיר הערות שאינן לא מהעניין. דעתי שאנחנו דנים פה אגב אורחא על עניין יותר רציני מאשר זה שמונח על השולחן. השאלה היא של כניסת הג'וינט לפעולות בתוך תחומי א"י. השאלה אינה רק לגבי העניין הקונקרטי הזה. זה אשנב, פשפש, שבו נכנסים רק, ואח"כ - סיבה של פירצה כזאת שהיא מתרחבת. יש פה ששולש: התנועה הציונית כמו שהיא, או כדי לשבר את אזנם של בדר ובן-אליעזר - הארגון העולמי של העם היהודי לעזרת א"י, וזה דבר שנוגע למדינת ישראל, מצד אחד, הממשלה מצד שני, והג'וינט מצד שלישי.

עד עכשיו הג'וינט הגיע עד שערי הארץ. בפנים הארץ הג'וינט במישרין לא פעל. אם אנחנו עומדים פה לפתוח את השער הזה שהיה סגור, הרי השאלה היא אם זה כדאי. התנועה הציונית, או העזרה של העם היהודי לא"י, מוכן מאוד. מה ששמענו בחלק הראשון של דברי שר האוצר על מצב הסוכנות, זה ביטוי למצבה של התנועה הציונית. מדינת ישראל הרבה זמן תיזקק לעזרה הזאת ולארגון של היהודים בעולם שתפקידו לעזור למדינת ישראל. הג'וינט איננו ארגון כזה. התנועה הציונית היא ארגון כזה. נכון שהיא טעונה שנויים בעקבות התמורה. אבל התנועה הציונית זה ארגון מיוחד

יהודי-עולמי לעזרת מדינת ישראל. והמדינה חייבת, ואנחנו חייבים לדאוג לכך שהמעין הזה לא ייפסק, והוא במצב חמור מאוד. באמריקה המצב הוא כבר כזה, שעל החלק הא"י של המגביית, לא הציונים הם החולשים. בשנה הזאת נעשתה פירצה מזיקה לענין הזה. ואם הסוכנות היהודית מתנגדת לזה, האם היא מתנגדת לכך שיוקל קצת העול הכספי הרובץ עליה? כנראה שיש צורך כ"כ רציני שהיא מעדיפה לשאת בעול הכבד הזה ובלבד לא להפסיד את הזכות הזאת, שבא"י היא מייצגת את ^{המדינה} העם הזה.

ולכן, כאשר אנחנו נאלצים תחת המעטסה הזאת לשנות מהנוהג הקיים 30 שנה, מסוף פלחמת העולם הראשונה, שהג'וינט הוא לגולה והתנועה הציונית והסוכנות היהודית היא לא"י, ובקרים גדולים זוהי החלוקה, אם כי היו יוצאים מהכלל, - אם אנחנו עומדים לשנות את זה, עלינו לדעת ראשית כל: מה יקר? ודעו לכם, כי דבר זה ינוצל בתעטולה! ובסוף על החלוקה בין הגולה ובין א"י במגביית המאוחדת דבר זה יופיע. צריך לדעת, איפוא, מה המחיר. אם אנחנו מוכרחים כבר לסטות, אני רוצה לעשות סימן שאלה - אם תפקידה של התנועה הציונית והסוכנות היהודית, אם היא לא היחידה הפועלת בא"י, הרי זה להחזיק אנשים במחנות, כי גם זוהי פעולה סוציאלית. אם הג'וינט נכנס, ואם נפתח הסוף - נשחרר את הסוכנות היהודית ואת הכספים שלה במידה מסוימת מהדאגה לענין הזה של החזקה. (א. קפלון: הג'וינט הציע את זה). אם כבר אנחנו סוטים מהעקרון הזה שהיה קיים 30 שנה, למה לא להעלות על הדעת גם את ענין החזקת האנשים במחנות, למען יהיה יותר להתישבות ולעוד צרכים? שורץ הוא הטוב שבאנשי הג'וינט. זוהי טעות לזהות את הג'וינט עם יחסו האישי של שורץ. שורץ הוא ציוני יותר מכולם. הג'וינט ברובו אינו ציוני. אינני יודע איך חוגים של הג'וינט יתיחסו למדינת ישראל. התנועה הציונית - זה ציין אותה במשך 50 שנה, נאמנות לציון! אם אתה פותח בסוף, אני חושב שצריך להרחיב את היריעה ולחייב אותם ביותר השקעה ולא לראות את הענין הזה כמובדל מהבעיה הגדולה. אני בעד זה שנציג הממשלה יעמוד בסידור זה לא לתת לג'וינט את המונופול, ולעמוד על כך שהסוכנות היהודית תשותף. הג'וינט יודע מה שהוא רוצה. שר האוצר יודע מה זה "אורט" ו"אזע" ושאר הגורמים הגלובליים. יש הצפה של גורמים פולנטרופיים, וכל זה מכה את ההסתדרות הציונית. ברגע זה בשביל הועדה הכספית מעין לכספים בשביל מדינת ישראל, וכל זה מכה את ההסתדרות הציונית. אינני רוצה, איפוא, בנזיד עושים למסור לג'וינט הכל, אלא נעמוד על כך שכל עוד אין הסכם גדול, ויהיה הסכם חדש - הוא מסשם ובא - אזי לפי שעה לא לתת לג'וינט את המונופול על הענין, ויש לשתף את הסוכנות היהודית בכסף ובבנהלה. מספיק שהסוכנות תשתתף ב-20-25%, ולא תהיה לג'וינט קונצסיה בנזיד עושים. אם יהיה הסדר - בבסשה.

ואז בדע שהסוכנות היהודית מתפטרת ממעמסה ועול כבד.

אני תומך בהחלט בדעתו של שר האוצר, כי הממשלה

לא יכולה להכנס בשותפות. זה לא שייך לענין של יחס פוליטי להרכב זה של הממשלה. הצעתי היא, שהממשלה לא תכנס בכסף לענין הזה אף בפרוטה, רק הג'וינט וסוכנות. הממשלה, או ע"י נציג אחד - זה לא ענין של פרופורציה - ולא כאחד מחברי ההנהלה, אלא להשגחה ולתיאום. הממשלה צריכה להיות רק מיוצגת כדי לתאם את הפעולה. ולהבא, כניסת הג'וינט לארץ לא יכולה להיות נמדדת ע"י הפעולה הזאת של כמה מיליון דולר.

א. הרצפליד:

בפרינציפ אני מסכים שהג'וינט יכנס. יש לי

רק תנאים, שלדעתי אפשר לקבל אותם.

(א) לא בלעדנו, לא בלעדי הסוכנות ולא בלעדי

הממשלה. אני מקבל את הנוסח של קפלן, ז.א. רק להשקעות ולא להחזקה. אבל גם זה חשוב מאוד, זה נותן כוח השפעה, זה גם נותן כוח הכרעה.

(ב) בשנים האחרונות היה שנוי עצום בעבודת

הג'וינט. יכול להיות שיש בזה משום סגע אישי של מספר אישים שהם עמדו בראש הפעולה בשנים האחרונות. ולכן יש להעריך את הדברים האלה בדבר קבלת הג'וינט לעבודה בארץ, אחרת מכפי שזה יכול היה להיות לפני כן. ודבר זה לא נקרא כניסה לא"י. הפעולה של הג'וינט, למשל, בקשר עם עלית יהודי תימן או מכל עליה אחרת, ואם אתה רוצה להחיש את הדברים ולהביא לכאן את כל הבלסט הזה - זו עבודתו של הג'וינט מטבע הדברים, ולכן אינני רואה כל סיבה שאנחנו נסרב לקבל את ההצעה. אני בכלל חושב שכל משיכת הון בכבוד, ואני חושב שאפשר לעשות זאת בכבוד, יש להביט על כך בעין טובה.

(ג) דרושה בהחלט זהירות מסוימת בקבלת החלטות

אחרונות. לא הייתי רוצה שאנחנו ניצור קומפליקציות באמריקה, ובכל מ"מ יש לחפש דרך איך לחסל את כל הקומפליקציות האפשריות ביחס ל"הדסה" והציונים באמריקה. אני שומע שיש לדבר הד שלישי, וצריך להתחשב בזה, ויש למצוא את הדרך איך לחסל או למעט עד המינימום את הקשיים. אני מתכוון לכך, שכל הסדר שיבוא לכאן - צריך להיות גם סידור מקביל שם, ובאיזו מידה שהיא להפחית ניגוד שאין בו טעם, וגם ניגוד שאולי יש בו טעם, אבל שאפשר למנוע אותו.

(ד) כל הסדר שיבוא לא יכול לשנות את ההסדר

במגבית היהודית המאוחדת, מפני שאם דבר זה לא יפורש כדבעי - זה אומר שזה יהיה על חשבוננו. אינני חושב שכך חושב הצד השני, אבל גם אם הוא לא חושב כיום, אינני בטוח שהוא לא יחשוב מחר-מחרתיים. ועל דבר זה צריך לעמוד בתוקף. כי אחרת השכר יצא בהפסד.

אלו הן ארבע הערותי.

(יו"ר הנה"ס מר ב. לוקר וחבר הנה"ס מר ל. אשכול - הגיעו

לישיבה. נלוו אליהם ה"ה בהרל וגלעדי מאגברות הסמכנות).

היו"ר ד.צ. פנקס:

בהרצאתו של שר האוצר היתה דאגה משותפת לעם

ישראל ולמדינת ישראל. אנחנו כאן יושבים כיועצי

מדינת ישראל, ואתם המיצגים והדואגים בשם עם ישראל. אחרי ששר האוצר הרצה לפנינו על המצב, כפי שהוא יכול היה לתאר אותו עפ"י החומר שקיבל והשיחות שניהל, הוא גם הביא לפנינו הצעה מסוימת, שהיא הצעת הממשלה. אנחנו טרם דנו וטרם התוכחנו בשאלה הזאת. רצינו להקדים לדיון את שמיעת ההערות של הנה"ס היהודית.

יו"ר הנה"ס מר ב. לוקר: אדוני היו"ר ורבותי, קודם כל אני מודה בעד

האדיבות הזאת שקבלתם אותנו. אשתדל לקצר עד

המינימום, מפני שאני מניח שאתם מכירים כבר את המטרייה. אני חושב שזה דבר טבעי שניפגש אתכם ונשוחח אתכם על הדאגות המשותפות. ובאמת זוהי דאגה משותפת.

העליה, וקבלת העליה - קבלה ראשונה, לא אוסר:

קליטה - וההתישבות, הוטלו בזמנו, כשעשינו את חלוקת התפקידים, על הסוכנות היהודית, על ההסתדרות הציונית העולמית. לא אכנס בפרטי התקציב. אם תהיינה שאלות, הרי נענה אני או מר אשכול, או אחד מהגזברים.

הדבר הכי פשוט בתוך המצב הזה הוא, שב-16 או 17

החדשים מאז ייסוד המדינה, נכנסו לארץ הרבה יותר יהודים מכפי שחשבנו ברגע ההוא. לפי המספרים שקבלתי ממחלקת הקליטה שלנו נכנסו מה-15 במאי 1948 עד סוף אוגוסט ש.ז. 284 אלף יהודים. אם נוסיף לזה את ספטמבר - הרי זה עובר את ה-300 אלף, כי בספטמבר נכנסו 20 אלף איש. כשישבנו בישיבת הוועה"פ הציוני באוגוסט לפני שנה, חשבנו כולנו על עליה של 10 אלפים לחדש, או 130 אלף לשנה. זה עלה בערך פי שניים, אם לקחת רק שנה אחת. זה, כמובן, הכביד מאוד על התקציב שלנו.

מצד שני נעשתה עבודה רחבה בקשר עם ההתישבות.

מאז ייסוד המדינה נוסדו, נדמה לי, למעלה מ-130 נקודות חדשות. במשך שנת תש"ט - 110 נקודות (מהמספר הנ"ל). גם זה, כמובן, בא לידי ביטוי בתקציב של הקרן הקיימת. קודם כל, שדרכה הולך הכסף, החלק הכי חשוב של הכסף - למיסון ההתישבות גרידא. והדבר הזה מתעכב, כמובן, במצב הכספי שלנו.

ראינו שהקשיים גדלים במשך כל השנה. ועל יד השולחן הזה פעם ופעמיים בישיבות משותפות של הממשלה והנהלת הסוכנות דנו בשאלה הזאת מה לעשות. וכסובן צצו רעיונות על הגבלת העליה. ואינני אומר שהגבלת העליה, או תכנון או חלוקה לזמן יותר ממושך מלכתחילה, שזה חסא ציוני. אילו הענין היה בידינו! אילו הייתי בטוח שהיהודים שעומדים לצאת מארצותיהם ולהכנס לארץ, יוכלו להכנס בעוד חדש או שלשה חדשים, הייתי אומר: אולי כדאי לעשות רגולציה של העליה הזאת. אולם עמדנו בפני העובדה שבכל פעם ראינו את הסכנה הגדולה, שאם אנחנו נעכב עלית יהודים, יתכן שסחר לא יוכלו לעלות. משום כך במשך כל הזמן דחינו את הרעיון של הגבלת העליה. היו מקרים שהדבר לא היה בידינו. עלו לשמחתנו עשרות אלפים של יהודים מטורקיה, אם אינני טועה - 25 אלף. טורקיה החליטה לא רק לתת ליהודים לצאת אלא לעודד את היציאה. ושם לא היה אפילו קצין עליה, אלא פשוט הושיבו את היהודים על אניות והסיעו אותם אלינו, ואנחנו קבלנו אותם.

כך נוצר מצב זה. ואנחנו, זה חדשים ניהלנו מ"מ עם הממשלה על עזרה בענין זה. ידענו מה מצבה של הממשלה. קצת אנחנו מכירים גם את התקציב הרגיל ואת תקציב הפיתוח, ומגיעות אלינו גם שמנעות על תקציב שהוא איננו רגיל ואיננו פיתוח (אלא ביטוח).

אנחנו יודעים שהמדינה הזאת לא קל לה לבוא לעזרה. אבל מצד שני אנחנו במצב כזה שאי אפשר גם לעשות את כל העבודה הזאת, וגם לעשות את זה באמצעים העומדים לרשותנו מתוך המגביות. אינני יודע אם עלי להכנס לענין זה של מגביות. מדברים על כשלון המגבית באמריקה. לא אכנס לזה. אינני גורס שהיה כשלון. יש כשלון אחד גדול, וזה לא כשלון המגבית, אלא כשלון התנועה הציונית שהיא לא הצליחה להכנס לתוך סוחותיהם ולבותיהם של יהודי הגולה, ובסיוח של יהודי ארה"ב, את הרעיון, שעם קום המדינה אחריותם לא פגה ולא הוקטנה, אלא הוגדלה במידה רבה. אני אחד מאלה - את חטאי אני מכיר - שגגל ברעיון של מדינה יהודית בדרך (אתם יודעים שיש ויכוח על כך).

חושבני שהתנועה הציונית עשתה דברים מסלכתיים עצומים פשלא היתה מדינה. עכשיו יש מדינה, אבל זו מדינה שבידיה השלטון על כיסיהם של פחות מ-10% של יהודי העולם, ויותר מ-90% אינם מוכרחים לקבל את החלטת המדינה הזאת. אליהם צריך לבוא, ומאתם אפשר לקבל עזרה רק ע"י שכנוע. עד עכשיו לא נצלחנו לשכנע את יהודי העולם, שהמדינה הזאת היא קודם כל אחריותם, לא פחות מאשר אחריות האוכלוסיה היהודית כאן. וזוהי משימה גדולה מאד שתקח לנו הרבה זמן, ונצטרך להתגייס לענין זה, לעשות חריש עמוק מאד.

לעת עתה, העובדה שנוצרה המדינה יצרה מצבים פסיכולוגיים שונים, אבל קודם כל יצרה שאננות: היהודים במדינות הגדולות, בעלי היכולת, חושבים כנראה שהנה המדינה נוצרה: "אנחנו מאוד גאים על כך, אבל עכשיו אפשר קצת לנוח", ויותר מדי מאמינים בכוחנו שאנחנו נוכל את הכל לעשות. ונצטרך לעשות את הדבר, אבל זה לא משתנה ביום אחד.

ובכן, ההכנסות לא גדלו עם הצרכים. אם לשפוט

עד ה-1 בספטמבר, הרי הכנסות הסוכנות היו כ-18 - 19 מיליון לירות מכל המקורות. בתוך זה ישנם קצת פחות מ-2 מיליון לירות שהוכנסו לנו ע"י הג'וינט ע"ח הטרינספורט מאירופה וממקורות אחרים לכאן. בתוך זה ישנם כספי "איירו", בתוך זה ישנם כספי הקרן הקימת להתישבות. הוצאנו באותו זמן 26 מיליון לירות, ז.א. שהוגדל הגרעון שלנו במשך השנה הזאת ב-7 מיליון לירות. יש גרעון מסנת המלחמה הגדולה, יש גרעון שנוצר ע"י העליה הגדולה. אם אנחנו באים למדינת ישראל לדרוש שהיא תעזור לנו, הרי אנחנו לא באים ב"בתור" קרובים עניים" לקרוב העשיר. הקרוב איננו עשיר כל-כך, אנחנו אולי עניים במעט, אולי היינו יכולים לעשות יותר, אבל אנחנו מסכימים שיש אחריות משותפת, כפי שאמר היושב-ראש. לא שמעתי את הרצאתו של שר האוצר, משום כך לא אכנס בשום מספרים לעת עתה. (א. קפלן: יש חומר שאשכל מסר לי ואותו מסרתי עם הסכמות ידועות).

החומר הוא חומר שלנו, זו הצעת תקציב. גם אצלנו יש ועדת כספים, וגם אתה צריך להתייעץ. החומר הזה צריך גם להיות טובא בפני הנה"ס. ועל יסוד זה באנו לידי מסקנה שאנחנו צריכים לכסות גרעון של כ-6 מיליון לירות, בכדי שנוכל לעבור את התקופה הזאת עד סוף ספט 1950. יש כאן דברים שהם לא באופן מוחלט ידועים. יש לנו הערכה של הכנסות המגביות, זה בידי שמים ובידי היהודים ובידי הקוניונקטורה באמריקה, שאומרים לנו שעכשיו קצת הוטבה, מי יודע מה יהיה אח"כ. אבל זהו המצב כמו שהוא. ואנחנו לא מציעים שהממשלה או המדינה יתנו לנו כסף סתם במתנה, או שזוהי תל"היה השתתפותם בענין הזה. אנחנו רוצים מהממשלה הלואה באיזו שהיא צורה שנסכים עליה, והיא תשתלם במשך זמן ידוע, במשך מספר שנים. הקו שלנו עכשיו הוא, לעשות קונסולידציה של המצב הכספי שלנו, ולעבוד בשנים הבאות בגבולות ההכנסות. ישנם גורמים שונים, קודם כל ישנם שני גורמים: הגורמים הגדולים בענין זה, זו ממשלת ישראל והסוכנות היהודית. יהיה צורך אולי בהתייעצויות ובאחריות משותפת גם להבא. אנחנו הרי במצב כזה, שאנחנו צריכים לקוות, מצד אחד, שנוכל לקלוט ולקבל את כל העליה שתבוא, ומצד שני, אנחנו צריכים לקוות שהעליה תגדל. אם היא גדלה, הרי קשה

יותר לקלוט בה

ולקבל אותה כהוגן.

אינני יודע איזה מצבים יבואו. הנה בא עלינו כמעט

פתאום ענין תימן. זאת היתה הצלחה רבה מצד הנה"ס שהיא השיגה את זה. אבל חשבנו שבמשך שנה יבואו 10 אלפים תימנים. והנה דבר זה הפך לזרם עצום, ובמשך כמה שבועות יהיו בארץ 40 אלף תימנים, ואני מייעץ לכם לצאת למחנה ראש העין, אחד המחנות הקולט תימנים, ותראו איזה חומר אנושי זה. ואני חושב שאחרי ריהביליטציה זה יהיה חומר אנושי טוב, אבל זוהי מעמסה עצומה. פולין התחילה לפתוח את השערים, אינני יודע

עדיין באיזה ממדים זה ילך, אבל אם בצטרך לקבל עליה מפולין בממדים גדולים - לא נוכל לסרב. מה יהיה אם"ש ושלום" יקרה הנס הגדול, ורוסניה תפתח את שעריה? ואנחנו משתדלים ורוצים בזה, ומדינת ישראל רוצה בזה!

רבותי, אינני רוצה לומר לכם שבענין זה הכל בסדר, ושלא נבוא יותר אליכם. אני רק אומר שלתקופה הבאה אנחנו צריכים את העזרה הזאת מצד הממשלה בצורת הלואה, בכדי שנוכל לעבוד באופן מסודר, ולא יבואו לידי זעזועים גם בעליה וגם בכל הפרובלימות הכספיות והמשקיות שלנו.

אנחנו, כמובן, נעשה את כל המאמצים בכדי

להגדיל את הכנסות הקרנות ובכדי לעודד גם כניסת הון פרטי. אבל זה כבר ענין שעליו אינני יכול להכנס כאן בפרטים. - בזאת אני מסתפק ברגע זה.

פ. נפתלי: אני רוצה לשאול שאלה: אם מדובר פה על צא

6 מיליון ל"י גרעון - אתם הבאתם בחשבון

כל פעולת הג'וינט בשטחים אלה? על בסיס השתתפות של הג'וינט או לא?

מר גנחובסקי: אם זאת הלואה, פירושו של דבר שכל התופעה

הזאת (גרעון וכו') מתחוללת עי"ז או לא?

ג. רפטור: האם ההצעה הזאת של הנה"ס היא רק לששה חודשים,

או שיש איזו שהיא תכנית לעתיד? המחשבות של

התנועה הציונית לעתיד לבוא?

ד"ר א. גרנות: כל תכנית מסין זה שמציעים, של סלווה, של

סידור, של קונסולידציה - האם יש בזה בטחון

של מסק כספי מסודר פחות או יותר? מר לוקר אמר: אח"כ אנחנו נוציא לפי

המצב, כלומר, שיהיה תקציב מאוזן מה-1 באפריל. והרי אף אחד לא יוכל

לתת 5 מיליון, ואח"כ עוד פעם לתת. והואיל ויש לחץ של עליה - קשה לסרב.

הייתי רוצה לשמוע דבר יותר ברור ומפורט, מפני שבשבילי זה מפתח לעמדתי.

אם יש לי בטחון לעתיד - הרי יש לי כל הכוח להחליט, אבל מה אדרוש
עכשיו אם ב-1 באפריל תתחיל בצורה זו/אחרת עוד פעם הפרשה?

ד"ר י. בדר: למען לא תהיה אי הבנה, הייתי רוצה קודם כל

להקדים לשאלות שלי הצהרה אחת: אין לי שום

טענות נגד הנה"ס שהיא לא הגבילה את העליה, להיפך אני מוצא לנכון
לסטור הצהרה זאת בגלל זה שאחד מחברי הנה"ס, שפעם היה די מקרוב לי,
חשב פעם שצריך להגביל את העליה.

יש לי רושם שהמצב כיום הוא לא כ"כ תוצאה

של הוצאות נוספות, אלא היא חוסר הכנסות שהסוכנות חשבה שהיא תקבל אותן.
הייתי רוצה, בקשר עם ההסברה ששמענו, הסברה נוספת בעבודה זאת.

בעיה שניה. עד כמה שאני מבין, הסכום שהנה"ס

דורשת אותו - צא 6 מיליון ל"י - הוא בדיוק הסכום של הגרעון הקיים.

האם סותר לוטר שסכום זה ישמש לקונסולדציה של הגרעון? ואם כן, מה יהיו

מקורות הסוכנות בכדי לממן את צרכי העליה והקליטה בזמן הקרוב ביותר?

האם סותר לי לחשב שהסוכנות תיאלץ נגד רצונה ליצור גרעון נוסף חדש

שהוא יעמוד בפנינו בעוד כמה חדשים, או לא?

בעיה שלישית. מה חושב יו"ר הנה"ס על האפשרויות

להחיש את העברת העולים מהמחנות לחיים הכלכליים בארץ, ע"י שנוי כל

השיטה? האם זה לא נכון, שאילו הממשלה, שבודאי ענייני הקליטה הממשית,

התעסוקה, הם קודם כל בידיה, אילו היא היתה באופן ישיר אחראית בעד העולים

במחנות אולי היתה בזה אפשרות וגם סיכוי שהעולים לא ישנו זמן כ"כ רב

במחנות? אין לי שום כונה בענין זה נגד הנה"ס. אבל האם מר לוקר איבנו

חושב, שחלוקת תפקידים זו, שהסוכנות מחזיקה את העולים במחנות, ובעיית

התעסוקה היא בידי הממשלה, האם היא לא מביאה לידי זה שקצב ההעברה הוא

פחות מדי מהיר, כי אין לחץ ישיר על הממשלה בענין זה?

ש. דיין: מתוך הנחה שהענין שאנחנו דנים עליו הוא

משותף, מתעוררות כמה שאלות, שהייתי רוצה

לשמוע תשובה עליהן מפי חברי הנה"ס. האם אינכם מביאים בחשבון דרך נוספת?

במקום לבוא לבקש הלואה מאת המדינה, אולי יש דרך להטיל מקצת תפקידים

על המדינה, ולא לבוא לבקש הלואות? הועה"פ הציוני קבע תפקידים לסוכנות

היהודית ותפקידים למדינה. נניח, הסוכנות היהודית עוסקת בהתישבות.

נשאלת השאלה: לשם מה המדינה מכינה/תכניות לפיתוח, תכניות של מים

לפיתוח? אאם ההתישבות נעשית ע"י הסוכנות - תעשה היא את הכל! והנה

הממשלה לא לכלה לעמוד לגמרי מהצר, והממשלה עושה בתים להתישבות, שלפי הגדרת הוועה"פ הציוני הממשלה לא צריכה היתה לעשות. אעפ"כ היא עושה זאת מתוך המצב הקיים - העליה הגדולה, יש צורך להעסיק אותה, יש אדמה ריקה וכו' - על כן הממשלה יצאה מגדרה שנקבע לה. והגבולות מתחילים, איפוא, להיטשטש. הקרן הקיימת משתתפת בחלקה בהתישבות, כיום היא מטמנת את חלק הארי בהתישבות. אולי אין בזה כל צורך שהיא תקנה קרקע שהיא כבר בידנינו, אלא תתן את הכסף להתישבות, והסוכנות לא תצטרך לבוא לבקש הלואה. מדוע לא תבוא ותגיד: תפקידים אלה מחטלים למפרע על המדינה, נאז לא תצטרך לבוא למדינה בבקשות, מפני שיש תפקידים שמוטלים למפרע על המדינה. או אם לא - אזי לגמרי לא, ואז הממשלה לא צריכה לעשות פיתוח בבית-שאן ולהכין תכניות של מים, מפני שהסוכנות עושה התישבות, מפני שאני אינני בטוח שמחר תימצא שפה משותפת בין שני המוסדות.

יש להבהיר את העניין הזה מחדש.

א. בן-אליעזר: אני רוצה לציין שכבר הרבה זמן לא שמעתי נאום

ציוני כ"כ טוב ומוצלח, כפי ששמעתי כעת מפי

מר לוקר, ובמידה רבה הוא גם השפיע. - אקדים כמה שאלות. האם לא חושב יו"ר הנה"ס שאנחנו יוצרים כפילות בהוצאות בקנה מידה גדול מאד, שברובן אח"כ נטל על משלם המסים והתורם?

דבר שני, האם איננו חושב יו"ר הנה"ס, שעם

הקמת המדינה וקיום ממשלה עברית בארץ, אין חובה לחשוב על ריאורגניזציה של ההסתדרות הציונית, הן בתפקידיה והן במטרותיה?

אני שומע שהלואה זו שמבקשים עכשיו היא ל-7

שנים. האם ישנה החלטה שבמשך 7 שנים הסוכנות היהודית תתחסל?

דבר רביעי, האם לא חושב יו"ר הנה"ס, ששיטת

המגבית, בעיקר השיטות הקיימות כיום בארה"ב, אינן גורם רציני מאוד שמונע מאת המדינה ליהנות מהשקעות של הון בארץ הזאת, בסכומים שאין בהם כל

השוואה ביחס לתרומות אפשריות כל שהן?

היו"ר ד.צ. פנקס: אני רוצה להקדים ולומר, שאנחנו, כחברי ועדת

הכספים, לא נדרשנו רק לאפשר הלואה של 6 מיליון

לירות, אלא לשלם עוד 2 מיליון ל"י כסילוק חוב, ובערך עד 1 מיליון ל"י -

החזרת השקעות בתקון בתים בערים, וגם נדרשנו לא לדרוש מהמדינה את סילוק

2 מיליון הל"י. ז.א. הנטל הכספי שאנחנו צריכים לספל בו הוא כ-10 מיליון

לירות פלוס 1 מיליון ל"י ל"עמידה".

הנחה שניה. בכל התקציב של הסוכנות למחצית השנה, יש

סכום של - 1 מיליון ו-300 אלף לירות לשיכון ע"י בתי עץ. אני חושב

את זה לבלתי מספיק, כי אטיות פעולת השכון הוא הנטל הכבד ביותר והבלתי פרודוקטיבי ביותר על הסוכנות.

מתוך הנחות אלו אני בא למחשבה, שיש להטיל את האחריות

לשיכון על הממשלה. אני מודרך במחשבה זו מהעובדה ששיכון נעשה ברוב

הארצות ע"י הממשלות, אחרי קטסטרופות של שכון, למשל, אחרי מלחמת העולם

הראשונה, הממשלות עשו את השיכון, קצת עשו העיריות בעזרת הממשלות. ואני

חושב שאם הממשלה תקח לידיה את הדאגה הזאת - יש לה מכשירים שאין בידי

הסוכנות, כי אני חושב שמציאת כסף אפותיקאי, באיזו צורה שהיא, לממשלה

זה הרבה יותר קל מאשר לסוכנות, והיא יכולה להגשים את התכניות האלה הרבה

יותר מהר מאשר הסוכנות. ויש גם שנוי פסיכולוגי רב. אם הממשלה תהיה חייבת

לדאוג לשכון, הרי יש לסוכנות כתובת להורקה מהירה של יושבי המחנות.

לעומת זאת אינני רואה בזה כל המעטת דממת של הסוכנות

היהודית. זהו השנוי שחל עם הקמת המדינה. אני חושב שהמפעל הציוני שהתנועה

הציונית צריכה להקים אותו, הוא ישאר בשלמותו על אחריות התנועה הציונית

והעבודה הזאת, אם היא תיעשה ע"י הממשלה, רק תשחרר כספים לפעולה ציונית

רחבה מאוד בפיתוח המדינה, מחוץ לענף זה של שכון.

אני הייתי רואה את זה כהקלה גדולה. אם אנחנו יושבים

כאן ע"י שולחן הכנסת, עלינו לדעת שכבוד הסוכנות גם במדינה וגם בעולם,

יורד ע"י דיונים רבים אלה, ע"י אש שמועות אלה, שיו"ר הנה"ס צריך להכריז

"שלא פשטנו את הרגל" (היה לי רב פיקח מאוד שאמר לי: כל זמן שאני יכול

לפשוט את היר - לא אפשוט את הרגל...).

השמועות האלה הן המעטת דמות

ופחיתות כבוד הרבה יותר מכרעת של הסוכנות מאשר אילו היה הסדר=עבודה

שבעצם קיים, מפני שהממשלה משתתפת בשכון. אני חושב שאת הדבר הזה צריך

להטיל על הממשלה, וזה ישחרר את הסוכנות לעתיד לבוא מהדאגה הזאת. כי אחרת

צדקו כל השואלים: ד"ר גרנות, ב. רפסור וד"ר בדר: ומה יהיה אחרי ה-1

באפריל? ואולי מותר לי לומר, מה בעצם יכולה להיות הדרך? הדרך פשוטה,

שהממשלה תוציא כסף מאיזו שהיא קופה, שבה אין כסף, ותתן הלואה לסוכנות.

חושבני שדרך זאת תהיה קשה מאוד וכמעט בלתי אפשרית. זה הרושם האישי שלי.

ואם זה בלתי אפשרי, הרי אינני רואה דרך אחרת מלבד זו שהצעתי. אם ענין

השכון יעבור כולו לממשלה, הרי הסוכנות יכולה לגשת לקונסולידציה נאה של

כל החובות שנצטברו ולהניח שתוכל לקיים את התקציבים שלה לעתיד לבוא, ללא

גרעונות חדשים. אם כן, במקום הלואה, מוטב שנוציא את היהודים מהמחנות.

(א. אלישר: ובתקופת המעבר מי יפרנס את העולה?) בין המחנה ובין הצריפון יש שעה אחת של נסיעה באוטובוס. במחנות - זה על חשבון הסוכנות. ברגע שהעולה בא למקום התישבות - השאלה היא פתוחה, אם הוא צריך להיות מועסק ע"י ההתישבות החקלאית, אם הוא הולך למקומות חדשים - את הדבר הזה אנחנו נפתור כרגע. אם אנחנו נסיר מהסוכנות קודם כל את הדאגה לשכון, לעומת זאת נחיש את השכון פי חמשה, אז אפשר לעשות קונסולידציה של חובות הסוכנות בלא צורך בהלוואה כ"כ גדולה של 6 מיליון ל"י. אז אפשר להסתדר עם הבנקים ועם הספקים, ולא תהיה חס ושלום פשיטת רגל של הסוכנות או דבר דומה לזה, כי אם סידור מכובד. אבל בעיקר צריך לתת תשובה לשאלה - מה יהיה אחרי ה-1 באפריל? אם אין תשובה לשאלה זו - מוצדקות שאלות החברים ומפקותיהם.

מר א. אשכול: יתכן שלא אענה על כל השאלות. פה נשאלו כמה שאלות שהן

מכבשונו של העולם הציוני ושל הממשלה, ואינני בטוח שאפשר לענות עליהן, עכ"פ לא בשם מישהו. יש כמה שאלות שטרם נתבהרו כל צרכן בציונות, בממשלה, בצבור - עתידות התנועה הציונית, על תפקידיה, על המעמדות שלה, חובות וזכויות וכו'. זה ענין לבירור בקונגרס. אני מניח שהקונגרס יקבע מחדש אי אלו דברים שלא ניתן על רגל אחת להחליט בהם. ובחלק מהם אגע.

על דבר שתוף הג'וינט: אנחנו מכניסים בחשבון את הסו"ס,

שהוא די אקטואלי ויתכן שהשבוע יסתיים, על שתוף הג'וינט בהחזקת נכים ומקרים סוציאליים, לפי אותו סכום שהוא אומר שהוא יכול עכשיו להשקיע. היתה גם שאלה של שיתופו בפעולה הזמנית של הרקת גולת תימן. וכנראה שנגיע לסיכום זה של שתופו בהחזקת הנכים, בצורה של שיתוף משולש, או שיתוף של $2\frac{1}{2}$ שותפים - הג'וינט שהוא מוכן להכנס במחצית ההוצאות והסוכנות, ושמענו כי הממשלה מוכנה להכנס לא כפרטנר לאחוזים, אלא להשקעות (שטחים, בניינים, קרקעות). כך שאנחנו מניחים שהענין יסתיים.

גם כאן ישנם עניינים שהם נוגעים לכבשונם של העניינים.

אנשינו באמריקה מאד חוששים - ושוב, כל זמן שלא נקבע חוק לדורות, מה גורל התנועה הציונית? - אזי הם חוששים להכנסת גורמים חדשים. אם אתם נותן יותר תפקידים לג'וינט, הריהו מופיע בחלוקת הכספים במגבית המאוחדת בתביעות נוספות להגדלת חלקו במגבית. (אלו שמי בארות ושתי משאבות, שאחד שואב מהשני...). אבל כרגע, אם מדובר על נכים, יש מצדנו נכונות, וכמוכן, גם תחת לחץ המצב הכספי.

נשאלת השאלה, אם הלואה זו מכסה את כל החובות של

הסוכנות? אני מצטער להגיד: לא.

כמובן, שאם בשלם מיליונים אחדים של פונטים, הרי ודאי שזה מרכז את המיליונים פונטים הללו במקום אחד מכובד, וכמה מהתשלומים הקטנים יותר. אבל זה עוד לא הכל. אבל נראה לי שבמאמצים אפשר יהיה לעבור. תמיד כשאתה מסדר תקציב ציוני, הרי יש לך תמיד קצת נעלמים. אם אנחנו מלומדי נסיון, הרי אנחנו מקטינים את ההכנסות. אבל אז יכול התורם לתת עוד פחות. ההכנסות הן לא גדולות, אבל יכול גם לקרות אסון. אבל במידה שבדקנו ובירדנו את העניין עם אנשינו מאמריקה. נראה לנו שזה ריאליסטי, ואנחנו חושבים שבסידור זה אנחנו יכולים במאמצים לעבור את התקופה הקשה.

הדבר השני הבלתי ידוע, אצלנו מתגבשת דעה מסוימת.

מה שעבר במשך השבועות והחדשים עד שהגענו לזה - לא גורם נחת לאנשים שצריכים לייצג תנועה. מתחילה להתגבש איזו הרגשה: נעמול במידת האפשר, למעלה מכוחנו, ואח"כ נבוא לממשלה בהצעות: רומניה, פולין, תימן - על כנפי נשרים! במצב זה שאנחנו נמצאים בו לא תיתכן תכנית. אני חייב להגיד, אני עצמי חושב שאצלנו, בחישובים שהינן לשנה זאת, הרי גם המכסימליסטים שבתוכנו אמרו: 150 אלף יהודים. והרי לפחות את זה אנחנו חייבים לעשות, איזו שהיא ריגולציה שנתית. סידור זה, שבחדש אחד יש 25 אלף, בחודש השני - 30 אלף - זה הורס כל תכנית. כל מי שעורך איזה כוחות - צריך שתהיה לו איזו תכנית. יש הבדל גדול בזה, אם אתה מכניס בחדש אחד 12 אלף עולים, או בחדש אחד 25 אלף. נראה לי שעניין זה ניתן להכניס אותו לאיזו מסגרת. אינני מציע לעשות את זה דוקא לגבי תימן. אבל אם אפשר להביא 1000 באוירון - הרי צריך לעשות רגולציה. קרה מקרה, ש"אויסגערעכנט", דוקא בחורף, צריך להביא את כל גולת תימן. לכן נחוצה לא רק קופת ברזל, אלא קופת זהב!

חצי מיליון יהודים, עם כל הקושי שהיה, היה יותר קל

לקלוט מאשר שמינית המיליון השני. אנחנו נכנסנו לבתים הקיימים, ומיד מעבר לעבודה. אנחנו חושבים לנסות להחזיק את העניין בצורה של משק כספי מסודר. החלק הזה של התקציב הציוני כמעט שאיננו עושה שום דבר אחר. תקציבנו במחצית שנה זו, תקציב ההכנסה וההוצאה, יהיה יותר גדול (לצורך ישיבה זו לא הכנסנו את זה). אבל אני חושב שאנחנו נוציא עוד במחצית השנה הזו 6 - 8 מיליון לירות בענייני התישבות. אני מתכוון לחלק רציני של המלוה האמריקני, אני מתכוון בין 1-2 מיליון ל"י דרך חברת "סקורות", והיא נכנסת עכשיו למפעלים גדולים (גם היא בחלק דרך המלוה האמריקני), וחלק בכסף אחר, של מוסדות וגם בכסף של אובליגציות שאנחנו מפיצים בארץ, במוסדות פיננסיים שונים. יתרכז, איפוא, עוד בין 6-8 מיליון ל"י. ויש עוד תכניות מרחיקות לכת שכמעט

וכמה שטחים.

נשאלתי אם היה דיון בסוכנות, מה יהיה אחרי

אפריל? נסיתי היום לבדוק יחד עם החברים מהגזברות מה יהיה אח"כ? אני,

כמובן, נתקל מאוד בשאלה הזאת: שיכון. ופה יש איזה דבר משונה, כאילו

הממשלה מבקשת מאתנו לתת מיליונים לשכון, ואנחנו לא רוצים. אני מבקש

קודם כל: תחליטו! אף אחד לא הפריע. להיפך, התחננו, לחצנו ובקשנו: יותר

כסף לשכון! איך הגענו לענין הצריפונים? - מפני שעשינו חשבון: צריפון

עולה 180 לירות, ובמשך 3 חדשים שהאיש יושב במחנה אנחנו אוכלים את 180

הלירות, ובינתיים נשאר רכוש. זה לא היה סוד לממשלה. זה לא היה כך, /

שהממשלה בקשה: תנו לי לעשות את השכון. אני מניח שדובר על הענין הזה

כאן. שמענו שלחדשים הקרובים נראמת אפשרות להשקיע מצד הממשלה לענין שכון

עולים כ- 4 מיליון ל"י. החשבון שלנו הוא, שאם אנחנו, חוץ ממה שבונים

עכשיו, נבנה עוד 25 אלף יחידות, הרי אנחנו יכולים לרוקן את המחנות, עם

אלה שיבואו בחדשים הללו של הבנין. זה יעלה מ-12-10 מיליון ל"י, ואם

צריפונים - זה פחות. רבותי, אל/ תזלזלו צריפונים, אני חושש שעוד נהיה

במצב שיבקשו צריפונים. אין בינינו אף אחד שאוהב צריפונים במיוחד. אולם

שכון לא נעשה בין לילה. נניח שמישהו בותן עכשיו כסף כדי לבנות 30 אלף

יחידות. אולם אין כודאי מומחים במידה מספקת, אין טופוגרף, אין גיאוגרף,

אין יישור, אין סלט, פה לא יהיו צנורות, שם יחסר דבר אחר. אני אכלתי

כבר את השניים על דבר זה. עשינו משהו במשך השנים בעניני התישבות, ויש

לנו אורגניזציה, ואני יודע איך הדברים נעשים. ואני אומר: על העסק הזה

צריך לעבוד כל הישוב! לועגים מצריפונים. אבל אנחנו נשמח שיבנו בסון וחזק.

על זה לא יהיה וכוח. הצעתי אתמול לשר האוצר: אנחנו נוציא בשנה 15-10 מיליון

ל"י להחזקת המחנות, אמרתי - אילו נמצא מישהו, תקדימו לנו 2 מיליון לדות

של החדשים האחרונים, ואנחנו ג"כ נכניס אותם עכשיו לתוך שכון, אני בטוח

שאנחנו מקמצים את שני מיליון הלירות הללו, כי במידה שאני בונה עוד 6

אלפים או 8 אלפים יחידות, בעד 2 מיליון ל"י - הקדמתי להוציא את העולים

מהמחנות, ועד סוף השנה אני מקמץ את 2 מיליון הלירות. אבל האסיר הזה אינו

יכול להתיר את עצמו! אני אברך על זה, ודומני שראיתי אתמול הבנה אצל שר

האוצר שכדאי לעשות את המאמץ הזה. ואם הממשלה לא תרצה צריפונים, היא תתיר

לנו בעד הכסף שלנו לבנות מהם גם מעץ, אם אנחנו נוציא איזה אלפי משפחות

תימניות (זה לפחות 4 נפשות למשפחה), כ-15 אלף נפש, ואפשר לבנות מהם בתי

עץ ובתי ברזל, ולהביא בתים מוכנים מאמריקה, והכל רחוק מארמונות! אבל

הפעולה שצריכה להיעשות - צריכה להיות פעולת - וולקן! 40 אלף יהודי תימן

של ראשו - ואני עומד לראות...

הוצאת העולים מהמחנות תלויה רק בענין השכון, וזהו רק ענין הטמפו.
אינני חושב שיש כפילות בעניני תעסוקה ושכון.
טוב שהסוכנות תהיה בתוך הענין של שכון. אמר ד"ר גרנות, מה שמדובר היום
על "עמידר", הרי זה שאנחנו צריכים להשקיע עוד 1 מיליון ו-200 אלף ל"י,
ואני מניח שנשתף בערך ב-1 מיליון ו-200 אלף ל"י את הקרן הקיימת, ולגמור
את הסריה הזאת ש"עמידר" צריך לבנות. בכסף הזה "עמידר" יגמור 9000 יחידות
בנין קשה, וזה הולך ובונה כל חדש. אני חושב עד פברואר 9000 יחידות. ע"י
המדור לשכון שע"י הסוכנות נבנו עד עכשיו 1700 דירות, בתי עץ שבדיים - 4000,
בתי עץ ישראליים - 2000, צריפונים - 5000. יחד זה מצטרף עם עמידר, משהו
נבנה! מה הכונה עם "עמידר"? אם הממשלה משקיעה 4 מיליון לירות - תבוא עליה
ברכה. אם הממשלה רוצה להוסיף - תבוא עליה ברכה. אני מאמין שאפשר במאמץ
משותף של כולנו להשיג באמריקה 10 - 15 מיליון דולר. אולם, מצד אחד, אין
זה פותר את הענין, ואין הצד שוק, בנזק המלך... אם אנחנו נצא מהענין אינני
מאמין שזה יתן כ"כ הרבה. - אתם זוכרים את שועדת הכספים בועה"פ הציוני
החליטה שזה צריך להיות משותף, אחד ערער, והיתה הצבעה, והיו אחד או שנים
לצד זה (ב. לוקר: והשפיע על ההצבעה זו הופעתו של חבר אחד של הממשלה...)
אם הממשלה תרצה להשתתף כפרטנר בקליטת העליה, נחשוב את זה לכבוד, ואנחנו
נעשה דברים יותר פרודוקטיביים. זה כמעט עונה לשאלת ש.דיין. אנחנו נמצאים
עכשיו בריתמה מסוימת ובסדר מסוים, ולא עלי לענות על השאלות של דיין, מדוע
הממשלה עושה פיתוח בבית שאן וכו'. על כך אתם צריכים לחשוב.
מה שנוגע למספרים של הצעת התקציב. אמרתי שנראה
לנו, שאם תהיה פעולת שכון גדולה ואנחנו תוך חצי שנה יכולים להוציא את 150
אלף היהודים מהמחנות, לנו יש איזה מחשבות על פעולת שכון גדולה, כי 20 אלף
היחידות שנבנות עכשיו הולכות ונגמרות. נראה לי, איפוא, שאנחנו יכולים גם
באפריל ולהבא, בצרות, בצמצום - שאפשר לעבור.
בתקציב ההכנסה שלנו בנויה על שי מספרים שהגיע
זמנם, לפחות של אחד מהם, לבוא לקבר ישראל... 1 מיליון ל"י חובות. ואני
מבקש את שר האוצר ואת הועדה הכספית סו"ס לסדר את הדבר. אי אפשר למשוך את
הדבר יותר, או שזה מסתדר, או לא - ויקבע אדם אחד ויחליט. אבל זה מוכרח
להיגמר. אנו בטוחים שהתביעה הזאת צודקת, וזה מגיע. ובזה אנחנו רוצים לגמור.
ההכנסה בנויה על 1 מיליון ו-600 אלף לירות מגביות ומימון השקעותינו בשכון,
או מימון דמי חכירה. השקענו עד עכשיו קרוב ל-3 1/2 מיליון ל"י ברסטורציה,
בתקוני בנינים בערים ובכפרים. שם נכנסו הרבה יהודים, אבל השקענו הרבה כסף.
אני מחלק את זה לשני חלקים, חלק בכפרים התישבותיים ו-2 מיליון ו-600 אלף
ל"י בערים ובעיירות, ז.א. ירושלים. חיפה. טבריה. יפו. רמלה. לוד. יהודיה

(במדה שזה לא התישבות), זרנוגה וכו' וכו'. הרכוש הוא של הממשלה, הוא גם גובה את שכר הדירה, לפי ההסכם שנקבע. אינני אומר שכל מה שהיא תגבה - תחזיר לנו אבל האיש הממונה על הרכוש הנושג אומר: ב-800 - 900 אלף לירות אפשר להכיר. במה הוא לא מכיר? - אם באנו ליפו ומצאנו בית ערבי בלי מטבח וכו', והוספנו מטבח - במטבח הוא לא מכיר! אני חושב שהענין הזה לא צודק. השקענו 2¹/₂ מיליון ל"י, והכנסנו בחשבון שהגשנו קצת למעלה מ-1 מיליון ל"י.

בענין "עמידר" אני סומך על מה שנאמר ע"י שר האוצר. אני חושב שהוא גם דיבר בענין המלווה של 5 מיליון ל"י. אח"כ ישנו הסעיף, מה שאנו חייבים לאפ"ב בערבות הממשלה, ולאפ"ב בעצמו. ז.א. כשניגשים לסדר את הענין בצורה של אובליגציות - הרי זה מגיע ל-10 מיליון ל"י. הסדור צריך להיות, איפוא, של 10 מיליון ל"י. הכרחי וטוב לעשות את זה כך, שהתשלום יהיה לא הרבה למעלה מ-1 מיליון לשנה.

מר ב. לוקר: שתיים-שלוש הערות. קודם כל בנוגע בנוגע לחלוקת

התפקידים. א) אני רוצה להזכיר לאלה שהיו בישיבת הנה"ס, עוד כשחברי הממשלה היו בהג"ה, והתחלנו לדבר על חלוקת התפקידים, אמרנו: תשב הממשלה ותחליט מה היא רוצה, ואח"כ אנחנו נקבל, "בלינדערהייט"... ועכשיו, כל הצעה של שנוי בחלוקת התפקידים - נדון עליה בכבוד ראש.

ב) החברים צריכים בכ"ז לזכור אא דבר אחד, ודוקא אלה שיושבים כאן בתור ועדה כספית של הכנסות, וזוהי נקודת המוצא שלי: המדינה הזאת נוצרה לא בשביל היהודים שהיו כאן אז, בזמן ייסודה, ואפילו לא רק בשביל היהודים שישנם כאן עכשיו, אלא בשביל המיליונים שצריכים לבוא. ומשום כך האחראיות בעד העליה הזאת והשתרשותם של היהודים פה בארץ, היא לא יכולה להיות אחראיות של המדינה הזאת לבדה. אם המדינה תאשר לנו שהיא כן יכולה - אדרבא! אני מדבר עכשיו גם בתור אזרח ישראלי. ובכן, אם הממשלה תאמר שהיא רוצה לקבל את הקליטה, אני אייעץ להנהלת הסוכנות לתת את זה... אני גם אייעץ לממשלה שלא תאמר את זה כ"כ בנקל. אני חושב שאינני צריך ליעץ לה, מפני שהיא לא תאמר את זה - כל זה - אלף=בית ציוני.

נשאלתי ע"י מר בן-אליעזר, אם אינני חושב שענין זה של מגניות מפריע להבאת הון. אני משוכנע שזה לא כן. אף פעם לא אמרנו שהון לאומי יבנה את הארץ לבדו. צריך שיהיה הון חלוצי שילך לתפקידים שהון פרטי לא ילך אליהם. הנגב בידינו, ויתכן שהון פרטי יבנה בנגב מפעלים תעשייתיים, אבל התישבות בנגב נוכל לעשות רק אם יהיה לנו

הון לאומי, הון ציוני. זה הון לא מכניס, זה הון שיהודי נותן בלי לחשוב שהוא יקבל רווחים, גם מתוך ידיעה שגם את הקרן לא יקבל בחזרה. זה הון לאומי.

וליצירת הון לאומי קרוֹאָה ההסתדרות הציונית והתנועה הציונית בעולם. הממשלה יכולה לעזור בזה הרבה, ואנחנו משתדלים לגייס גם אנשי ממשלה לכך. אבל זוהי משימה המוטלת על התנועה הציונית. משום כך אין כאן שאלה של כפילות. אנחנו לא מקימים שום משרד שנמצא בידי הממשלה, והממשלה בדברים ידועים מסתמכת עלינו. יש כאן לפעמים צורך בקואופרציה. אבל ברורים לי שני דברים: א) מוכרחים לקיים תנועה ציונית רחבה ועמוקה, מוכרחים לקיים תנועה חלוצית גדולה. ב) מוכרחים לגייס הון לאומי. ועל חלוקת תפקידים אנחנו מוכנים לדבר בכל רגע עם הממשלה ועם המדינה. ואם המדינה תרוש להעביר אליה דברים-ידועים - אנחנו נדון על זה בכובד ראש ומתוך רצון טוב. אבל אני חושב שזה לא יהיה יעיל, אם יאמרו לנו: נעשה עכשיו את הסידור הזה, ואל תבואו יותר בבקשת הלואה נוספת, - מפני שאני מפחד מאוד שיתקיים מאוד החלק השני... אני יכול להגיע ל-10 או 6 מיליון ל"י על יסוד סידור שמציעים לנו כאן: שיכון. הוצאנו לשכון בבתים הנטושים 3¹/₂ מיליון ל"י. אדרבא, תקבל הממשלה את זה לידיה, זה 3¹/₂ מיליון ל"י, זה כבר מוריד את החצי.

ענין "עמידר". אם הממשלה תאמר שהיא רוצה לקחת

את ענין "עמידר" לידיה - אדרבא. אבל אם אנחנו רוצים לעשות הוצאת אובליגציות באמריקה בשביל "עמידר", הרי לפי הידיעות שקבלנו חשוב שלממשלה לא יהיה רוב בענין זה. גם לשם זה יש צורך שאנחנו נהיה בתוך זה. בכלל בענין גיוס כספים - הממשלה לא יכולה לגייס כספים בשביל עצמה, כידוע, מטעמים חוקיים של ססים וכו', ואילו אנחנו כן יכולים.

ועוד הערה אחת. הייתי מבקש את החברים שיוציאו

מלבם את הענין הזה של רוב וקונפליקטים ושל סקנדלים. אנני יכול להיות אחראי עבור כל מה שמופיע בעתונות. כל הריפורים שהופיעו בעתונות, שדרשנו מהממשלה 10 מיליון ל"י וכו' - כל זה "עורבא פרח" (באדיש אומרים דוקא: "נישט געשטויגען און נישט געפלויגען"...). פעם הגשנו חשבון על 5 מיליון ל"י. ישבו הגזברים משני הצדדים, אחד שלנו ואחד של הממשלה, והגיעו כמעט לקונסולידציה. ואני מחנן שאיש אחד יחליט, ונקבל למפרע את ההכרעה. אבל אני רוצה לומר, שבכל זאת אנחנו מביטים על הממשלה הזאת כעל "ממשלה ידידותית", היא לא ממשלה "עוינת", אנחנו מכירים בה דה-יורה ודה-פקטו ודה-טקטו...

ועוד משהו. אני מבקש אתכם לא להשהות את הענין

הזה. תזכרו נא את הדבר הזה. עד שתבנא הנחמה - סכום ידוע אנחנו צריכים מיד. בכל יום טסים 4-5 אוירונים לעדן ומביאים משם עולים. בכל יום מגיעים עולים אחרים, והענין דחוף עד למאוד, ואת זאת תזכרו נא, רבותי.

וביחס לסידור החדש, אם ירצה השם תהיה ישיבת הועה"פ הציוני, הממשלה תתכנן, חברי הכנסת יתכוננו, תגבשו את הדעות להצעות, ואני בטוח שמתוך הכרה משני הצדדים שיש צורך בקואופרציה - אפשר יהיה להגיע לידי סידור חדש. זו לא הלכה למשה מסיני.

היו"ר ד.צ. פנקס:
אנו מודים לכם. אחרי ששמענו את דברי שר האוצר, ואת דברי יו"ר הנה"ס וחברי הנה"ס מר אשכול, - נתחיל בודאי בדיון כללי על כל השאלה. אף חבר לא חיוה לע"ע את דעתו לעצם הענין.

שר האוצר א. קפלן:
אנחנו צריכים סחר בבקר לגמור עם שורץ, זה ענין רציני ואינו סובל דיחוי.

ד"ר א. גרנות:
קודם שמענו משר האוצר שמדובר על 5 מיליון ל"י פלוס 2 מיליון ל"י הקודמין בס"ה 7 מיליון ל"י. מר אשכול דיבר על 10 מיליון. האין כאן טעות?

ד.צ. פנקס:
זה עם ערבות הממשלה, וזה בלי ערבות הממשלה. אנחנו חייבים לסכם את הדיון בענין הג'וינט. אולי אשליה לעצמי לנסות להציע, שאנחנו נאמר שנראה את פעולת הג'וינט בארץ בשיתוף עם הסוכנות, כפעולה רצויה, על מנת שהיא תופנה לדאגה לנכים ולחולים וזקנים, ובהדגשה מיוחדת לעליה מתימן. נמליץ על כך שהממשלה תפקח או תשקיף על העבודה הזאת ע"י משקיף, שיקח חלק בהנהלות שמוסדות אלה יתנהלו על ידן, והשקעות הממשלה, עד כמה שתידרשנה לענין זה, תלכנה מתוך תקציב הפיתוח להשקעות יסוד, הקמת בתי נכים, בתי חולים, בתי זקנים, דברים שנשארים כרכוש המדינה.

לגבי הרושם כלפי חוץ והתנועה הציונית, עצתי לוטר, אחגי שיהודי אירופה שהיו נזקקים לעזרה, ברובם כבר עלו לישראל, ואין בעצם תפקיד גדול לג'וינט באירופה, הרי הוא, לפי קו הפעולה שלו, שהוא קו של פעולה סוציאלית, של דאגה לחולים וכו', הוא יחד עם הסוכנות משתף פעולה בקו זה בארץ - ישראל, ויעסוק במקצוע זה יחד עם הסוכנות. אני חושב שבדבר זה יכול גם לשמוע על הגבולות של ההסכמים באמריקה, כי הג'וינט

באסריקה איננו נכנס לפעולה חדשה, אלא חלק של ה"קליינטים" שלו עברו לא"י - הדברים האלה, אני חושב, יכולים להתקבל על דעת טוב חברינו.

א. בן-אליעזר: היה לי נסיון קשה בישיבה זו. זה ארבע שעות

שאני מתפרץ בשתיקה, ובעיקר בשאלה זו של הסוכנות היהודית. ^{צ"ל} ~~אדרבא~~ עכשיו רק בענין הג'וינט. אני חושב שרוב חברי הועדה הביעו כבר פחות או יותר את הדעה - ונדמה לי כי היו"ר טעה בענין זה. כמובן, שהיו הסתייגויות, בתנאי שהמחיר יהיה רצוי וניכר, אבל כולם כמעט מחייבים את כניסת הג'וינט. עכ"פ אם לא היה ר"ב, אני מביע את דעתי זאת.

היו"ר ד.צ. פנקס: מר א. בן-אליעזר רוצה שינתן יפוי כוח לשר

האוצר, גם על דעת עצמו ועל אחריות עצמו לגמור עם הג'וינט. אני מציע, אם הדרך של הג'וינט לא תתקבל - שר האוצר מחר ימסור לנו על מצב הענינים, אחרי השיחה עם מר שורץ.

א. אלישר: דעתי שיש לתת אפשרות לג'וינט לבוא ולעבוד,

משני טעמים, לא רק משום שכדאי להזרים מהמשאבה השניה עוד מים, אלא דוקא משום כך שיש לו ידים עובדות מנוסות בפעולה זו. לכן אני בעד זה שהג'וינט צריך לבוא ולהתחיל לפעול. יבורכו אלה שיבואו אותו. בנוגע לניסוח של הצעת היו"ר, הייתי אומר שהסגנון לא צריך להיות קובע - נכים, זקנים, וכו', מלא פעולה של סעד חברתי או סוציאלי, ולא לעשות הגדרה קבועה, אלא לומר: פעולות של סעד חברותי.

אבל אני שואל את שר האוצר ואת היו"ר ועדת הכספים: אם אתם חושבים שאנחנו כולנו גאונים מתימטיים - אני לא. בישיבה האחרונה קבלנו החלטה ברורה, שלא תקראו אותנו בענין הסוכנות, שכולל את ענין הג'וינט, אלא לאחר שתמציאו לנו חומר. ועכשיו אמן שוב מגשש באפלה.

ד"ר א. גרנות: אני חושב שגם בהנה"ס רבים חושבים כמונו.

הקושי הוא לא כאן אלא באסריקה. הייתי מציע, הואיל והממשלה נתנה יפוי כוח לשר האוצר, שגם אנחנו ניתן לו יפוי-כוח לברר את הדברים האלה. אם אפשר להתגבר על הדבר הזה, כלומר, אם אפשר את אמריקה הציונית לכך, שתקבל את הפורמולה הזאת - נתחיל בפעולה. המדובר הוא רק על עבודה פילנטרופית. אילו היה מדובר על דבר אחר, הייתי מתנגד בכל תוקף לתת דרישת רגל לכל מוסד אחר. אבל פה מדובר על פילנטרופיה.

פ. נפתלי:

אני אינני רוצה בקלות להצביע על איזו פורמולה שיכולה להגדיל את הסמכים עם אמריקה, משום שכאן באמת השאלה של הסוכנות באמריקה היא השאלה המפריעה. לדעת; בלי לכבול את ידי שר האוצר, הנטייה שלי היא לסדר את הדבר בהשתתפות הסוכנות ולא בלעדיה.

ש. דיין:

אני חושב שאנחנו מקדישים מעט מאוד זמן לענין הזה. הענין שלנו באמריקה סובל מהחינוך הזה - הכל רק לצדקה לא"י. אנחנו נוחלים את הכשלון משום שציוני אמריקה חונכו רק על צדקה, והג'וינט הוא אחד מאלה. עכשיו הוא ישתמש בזה שהוא עושה פעולה בישראל, ויבקש אחוזים יותר גדולים. על כן אני חושב שזה רע. גם אני עומד תחת פיתוי של מיליונים, ולכן אני רוצה להגדיל את הדבר בשותפות, ולא הייתי מסכים לקונצסיה עצמאות לג'וינט.

ד"ר י. בדר:

בפולין האנטישמיות היא מותר לג'וינט לעבוד, ובישראל אסור? הצעתי פשוטה, הרי זה ענין של מו"מ. אנחנו יודעים את דעות כולם, ועלינו לבקש משר האוצר שהוא יבוא לידי הסכם עם הג'וינט בהקדם האפשרי ובתנאים הטובים ביותר, ואי-אפשר להגביל אותו במו"מ, אפילו אם הג'וינט יצטרך לעבוד על אחריותו הוא בלבד.

היו"ר ד.צ. פנקס:

אני חושב שהסיכום הרצוי הוא: אנחנו מחייבים את עבודת הג'וינט בישראל בשהה הפילנטרופיה. אנחנו גם כלפי חוץ נבקש לנמק את זה, שזהו שדה פעולה של הג'וינט מימים ימימה. ועכשיו יש גם במדינה צורך בפעולה זו, ובפרט לאחר שהג'וינט השתחרר באירופה מחלק גדול מפעולתו. נדמה לי שלגבי כולם, גם לגבי אלה שמחייבים פעולה עצמאית של הג'וינט, אין פסול אם זה ייעשה יחד עם הסוכנות. אנחנו מבקשים משר האוצר שילך בקו זה. אם הוא יוכל להסדיר את זה בקו זה - מוטב. אם לאו - נשמע מחר לאיזו מסקנות הוא הגיע.

שר האוצר א. קפלן:

הכרחי שאדע למחר, שאני ערשאי, מצד אחד, לגמור באופן כזה שהממשלה משתתפת בהשקעות ולא משתתפת בהחזקה. אנחנו נוכל לשלוח משקיף להנהלה, חבר בהנהלה, אבל אנחנו לא מוכנים להיות שותף בהחזקה.

אני מצטער שחלק מהחברים שהיו בראשית הישיבה, אינם כבר. אני חושש מאוד לעתונות של מחר בענין הסוכנות. בלי להיות אחראי באיזו מידה להנה"ס, אני נפגע מההודעות השונות בענין זה. אני מצטעצע שמר רונן יפרסם קומוניקט תמציתי, בלי שנגלה מספרים כרגע, ונבקש את העתוננים

בשם הועדה לפרטם מחר רק את ההודעה הזאת בענין זה. בכל אופן לא הייתי
חושב לנכון ~~אם~~ לחברי הועדה ימסרו אינפורמציה לעתונות.

ד"ר י. בדר:

אני בענינים אלה רציני מאוד. אני רוצה

להודיע בגלוי, שהעתון שלנו "חרות", סובל

כל הזמן מחוסר אינפורמציה בענין הסוכנות, ומזה שבעתונים אחרים יש ידיעות
בנוגע לבעיות הסוכנות, ואצלנו לא. היינו כמעט מעונינים לעשות מהענין
הזה רעש, והחלטנו לא לעשות את זה, ופתאום אנחנו רואים שבה "ארץ" היו
ידיעות יותר טובות מאשר לנו. אני מקבל^{אינני} את דינו של היו"ר למחר ומחרתיים,
אבל הייתי רוצה שהיו"ר ימצא תנאים שיחייבו את כולם.

א. אלישר:

מפני מה לא קבלנו את כל החומר ששר האוצר

השתמש בו בדבריו?

היו"ר ד.צ. פנקס:

שר האוצר קיבל רק היום את החומר ולא היתה

אפשרות להעתיקו.

הישיבה ננעלה.